

VINERI 5 APRILIE 2002 • ANUL LII NR. 14

FOAIA

FONDAT ÎN 1951

60 ANI ÎN

românească

SĂPTĂMÎNAL AL ROMÂNILOR DIN UNGARIA

Românii din Ungaria la București
S-a decis despre subvenționarea presei scrise
Evocarea lui Titulescu la Budapesta

CALENDAR ORTODOX

- 8 aprilie, luni – Sfinții Apostoli Irodion, Agav și Ruf.
9 aprilie, marți – Sf. Mc. Eupsihie din Cezareea; Cuv. Vadim.
10 aprilie, miercuri – Sf. Mc. Terentie, Pompie, African și Maxim; Sf. Dima.
11 aprilie, joi – (†) Sf. Ierarh Calinic de la Cernica; Sf. Sfințit Mc. Antipa, Episcopul Pergamului Asiei;
12 aprilie, vineri – (†) Sf. Mc. Sava de la Buzău; Cuv. Vasile Mărturisitorul; Sf. Antuza;
13 aprilie, sâmbătă – Sf. Mc. Artemon, Maxim, Cvintilian și Dada. (Pomenirea morților)
14 aprilie, duminică – Sf. Martin Mărturisitorul, Episcopul Romei; Sf. Mc. Tomaida. Duminica a IV-a din Post (a Sfântului Ioan Scărarul).

Un nume pe săptămână

Stelian (13 aprilie) – nume de origine greacă, corespunde numelui personal *Stylianós*, format pe baza substantivului *stylos*, „stîlp” și desemnează practica ascetică a „stîlpticilor”. Este nume calendaristic creștin. Forme vechi, atestate la români încă din secolele XV: *Stelea*, *Stele*, *Stilea*, *Stilian*, *Tilian*, *Stelică* (formă frecventă și azi).

AGENDĂ

8 aprilie

1802 – s-a născut *Gheorghe Magheru*, conducător la 1848 al Armatei revoluționare din Muntenia, om politic liberal.

1829 – începînd din 8 aprilie apare la București, în tipografia mitropoliei, „*Curierul românesc*”, primul periodic important în limba română.

1885 – a murit *Constantin A. Rosetti*, om politic liberal, publicist, fruntaș al revoluției de la 1848 din Țara Românească.

1911 – s-a născut, la Rășinari, filosoful *Emil Cioran*, unul dintre cei mai mari și mai originali oameni de cultură contemporană.

9 aprilie

1821 – s-a născut poetul francez *Charles Pierre Baudelaire*.

1957 – Canalul Suez este deschis tuturor navelor.

10 aprilie

1870 – Mihai Eminescu publică în revista *Federațiunea* din Pesta, sub pseudonimul Varro, poezia „*În unire e tăria*”.

11 aprilie

1858 – s-a născut, la București, *Barbu Ștefănescu Delavrancea*, dramaturg, prozator, poet, orator și avocat, remarcabil gazetar, desenator și grafician.

12 aprilie

1911 – are loc primul zbor non-stop Londra-Paris (efectuat de Pierre Prier în 3 ore 56 minute).

1923 – s-a născut renumita cîntăreață de operă *Maria Callas*.

13 aprilie

1452 – a fost încheiată *Pacea de la Adrianopol*, între lancii de Hunedoara și Imperiul Otoman, prin care turcii se obligau să înceteze atacurile asupra Țării Românești, Transilvaniei, Ungariei și Serbiei și să nu ridice noi fortificații de-a lungul Dunării.

1886 – s-a născut pictorul *Nicolae Tonitza*.

14 aprilie

1452 – s-a născut *Leonardo da Vinci*, pictor, sculptor, inginer și arhitect italian.

1865 – președintele *Abraham Lincoln* este împușcat în Teatrul Ford de John Wilkes Booth.

1961 – prima emisiune Tv în direct, în URSS.

Correspondență de la București

„Sîntem hotărîți să-i sprijinim
pe românii din Ungaria”

S-au promis 20 milioane de forinți pentru Capela din Budapesta

O delegație a comunității românilor din Ungaria se află, în perioada 1–5 aprilie, la București, răspunzînd la invitația Ministerului Afacerilor Externe și a lui Mircea Geoană, propusă încă în primăvara anului trecut și reluată cu cîteva săptămîni în urmă. Românii din Ungaria sînt reprezentați în capitala română de Prea Sfințitul Episcop Sofronie, Traian Cresta, președinte AȚRU, Tiberiu Iuhas, dr. Maria Berényi, Tiberiu Boca și Eva Iova. Vizita oficială a reprezentanților comunității noastre cuprinde în program întîlniri la cel mai înalt nivel, cu președintele și cu premierul României, respectiv cu

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu miniștri, secretari de stat, academicieni, etc.

În cursul zilei de marți, delegația a fost primită de primul ministru *Adrian Năstase*, avînd loc o întrevvedere eficientă și încurajatoare pentru viitorul comunității noastre. „*Vrem să-i ajutăm pe românii din Ungaria să-și păstreze limba, tradițiile, să se mențină și să-și întărească identitatea. Și pentru asta sîntem hotărîți să și lucrăm.*” Ca prima dovadă a acestei disponibilități, domnul prim-ministru ne-a informat că în ședința de guvern de joi, 4 aprilie, se va vota un sprijin de 2 miliarde de lei (20 mi-

lioane de forinți) pentru lucrările de renovare ale Capelei române din Budapesta.

La Ministerul Educației și Cercetării, delegația noastră a avut o întîlnire la fel de folositoare, discutîndu-se despre posibilitatea dotării cu cărți românești a bibliotecilor, venirea profesorilor misiionari la școlile românești din Ungaria, participarea pedagogilor noștri la cursuri de perfecționare în România, etc.

Bilanțul primei zile a vizitei noastre oficiale la București este cu siguranță unul pozitiv, sperîndu-se într-un succes asemănător și în continuare.

Eva Iova, București
2 aprilie 2002

Geoană și Martonyi au discutat
la București și despre
românii din Ungaria

Situația din regiune, perspectivele summit-ului de la Praga, coordonarea pe chestiuni legate de Uniunea Europeană, relațiile bilaterale și, în context, problema minorităților au constituit cîteva dintre subiectele abordate în cadrul întîlnirii din marțea trecută, 26 martie, a miniștrilor de externe ai Ungariei și României. Ministrul Geoană a calificat drept „excelentă” atmosfera relațiilor bilaterale.

„Am convenit ca foarte rapid să putem finaliza problemele legate de acordul privind muncitorii sezonieri în ambele părți, conform memorandumului de înțelegere, și, în egală măsură, să putem să discutăm cîteva probleme legate de alte subiecte de pe agenda bilaterală, în conformitate cu discuțiile pe care cei doi prim-miniștri și noi doi le-am avut recent. De asemenea,

ne-am concentrat și asupra problemelor minorităților naționale. Aici am prezentat unele evoluții în plan intern în România și, în egală măsură, am salutat unele gesturi pozitive pe care Guvernul Ungariei le-a făcut vizavi de comunitatea românească din Ungaria.

Am subliniat interesul nostru de a găsi unele soluții, chiar punctuale, pentru problematica Fundației Gojdu și, în egală măsură, probleme legate de o biserică ortodoxă românească la Budapesta.” – a declarat ministrul Mircea Geoană postului Radio România Actualități.

- Iova -

Reconstrucția
șoselei Șercad-
Micherechi

În ziua de 28 martie, în hotarul dintre Șercad și Micherechi a fost depusă piatra fundamentală pentru lucrările de reconstrucție a șoselei ce duce spre frontieră. La mica festivitate a fost de față primul Șercadului *Tóth Imre*, deputatul parlamentar al circumscripției, și *Boros Imre*, ministrul proiectelor PHARE. Reconstrucția porțiunii în discuție este facilitată tocmai din fonduri EU, prin investiții PHARE, avînd ca scop dezvoltarea rețelelor rutiere, odată cu apropierea intrării Ungariei în Uniunea Europeană. După toate probabilitățile, șoseaua reconstruită va fi dată în funcțiune peste un an.

Răspuns

Domnului Vasile Roxin!

Intenția mea a fost nu să jignesc, ci să trezesc. Pesemne, n-am reușit. Astfel că nu-mi rămîne altceva decît să: Regret...

Al. Ardelean

Foaia românească respectă ortografia română veche, dar în cazul contribuțiilor sosite din partea colaboratorilor, păstrează scrierea folosită de autor.

S-a decis despre subvenționarea presei scrise

Fundația Publică „Pentru Minoritățile Naționale și Etnice din Ungaria” (MNEKK) a decis asupra subvențiilor asigurate pentru întreținerea presei scrise a naționalităților. Au fost distribuite astfel 261,5 milioane de forinți pentru zierele celor 13 minorități din țară. Având în vedere situația specială a romilor, Fundația sprijină publicarea a 4 reviste ale țiganilor. O excepție constituie și cazul românilor. Luând în considerare fondurile disponibile, Curatorul a decis ca în anul 2002 să majoreze cu 3,89% subvenția ziarelor sprijinite în anul 2001. Acest calcul bazat pe o simplă mutare matematică avantajează redacțiile care și-au făcut în decursul anilor o bază financiară relativ bună. Revista Foaia românească nu se găsește printre aceste săptămânale din mai multe motive. Redăm mai jos tabelul cu parametrii celor 5 ziare ale minorităților cu apariție săptămânală.

	Numărul paginilor	Subvenția în 1999 Ft.	Subvenția în 2001 Ft.	Subvenția în 2002 Ft.
Neue Zeitung săptămânal al nemților	16	20.500.000	31.320.544	33.165.099
Ludove Noviny săptămânal al slovacilor	12	20.500.000	29.325.626	31.092.304
Hrvatski Glasnik săptămânal al croaților	16	20.500.000	29.325.626	31.092.304
Foaia românească săptămânal al românilor	16	15.000.000	26.434.221	24.854.783
Srpske Narodne Novine săptămânal al sârbilor	12	19.000.000	29.325.626	31.092.304

Din acest tabel reiese că Foaia românească, săptămânalul românesc a fost nevoit să gospodărească tot timpul dintr-un buget mult inferior subvenției celorlalte săptămânale ale minorităților. (Reamintim, că din cauza dotării insuficiente, în anul 1998 Redacția Fii românești a trebuit să apeleze la ajutorul ATRU pentru a putea plăti salariul ziariștilor!) Acum, gospodărirea Redacției Fii a ajuns din nou în situația în care s-a aflat cu ani mai devreme. În anul 2002, săptămânalul sârbilor, de exemplu, a comunității numeric mai reduse decât comunitatea românilor, va dispune de un buget cu peste 6 milioane de forinți mai mare decât Foaia. Săptămânalul românesc este singurul care în 2002 primește din partea Fundației o subvenție mai mică decât în anul precedent, în ciuda îmbunătățirilor de fond. Fiind prezentate la concursul din anul 2002 două reviste românești, săptămânalul tradițional Foaia românească, editat de Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria (UCRU) și revista semnată de Autogovernarea pe Țară a Românilor din Ungaria (ATRU), Fundația a decis ca din fondul care i-ar reveni pe anul 2002 în caz normal săptămânalului Foaia românească, să se ia 2.610.000 de forinți. Acești bani vor fi virăți pe contul ATRU, ca reprezentanța pe țară să-și editeze publicația proprie, tocmai dintr-un fond separat, scos din subvențiile Fundației. ATRU are obligația ca în anul 2002 să publice 12 numere ale revistei sale, într-un tiraj de 1.000 de exemplare. Curatorul a precizat ca revista cu 8 pagini trebuie să conțină scrieri originale în limba română. -ștf-

Doi dansatori talentați și însuflețiți din Aletea

Este emoționant să vezi cum dansează pe scenă un om mai în vârstă, dar nu este mai puțin înduioșător să urmărești evoluția unui tânăr talentat și însuflețit, care este bun cunoscător al folclorului neamului din care se trage. În ceea ce privește dansurile populare românești din Ungaria, de multe ori vorbim sau scriem cu îngrijorare despre viitorul lor. În ultimii doi-trei ani, am putut urmări în rândurile echipei de dansuri din Aletea, cum doi băieți tineri stăpinesc tot mai bine scena, lovesc tot mai hotărât pintonii. Frații Burian, Zsolt și Attila, sînt gemeni de numai 22 de ani. Ultima dată i-am văzut la Ziua Culturală Românească pe Țară, care a avut loc la Aletea, în toamna anului trecut. Au pășit pe scenă cu cea mai mare stimă față de înaintași, și totodată cu mîndria urmașilor.

A.: – Am început să dansăm cu zece ani în urmă. Primii pași i-am înșușit de la doamna profesoară Berecz Katalin, care venise din România și care a predat la școala noastră. Amîndoi am terminat la școala românească din oraș. Mai tirziu, de la Sarkadi Feri am învățat „jocul” din Aletea, dar atunci i-am văzut deja și pe cei mai bătrîni și am mai furat cîte ceva și de la ei.

– „Jocul” l-ați învățat încă în școala generală?

Zs.: – Da. De fapt, încă de atunci, din anii de școală am simțit o atracție specială față de dansurile populare. Am fost trimiși cu regularitate la repetiții, dar nu ne-a părut rău, căci ne-a fost drag să jucăm.

– Cum ați ajuns să dansați împreună cu cei mai bătrîni dansatori din Aletea?

A.: – Pe lîngă echipa bătrînilor s-a format una din tineri. Atunci eram mai mulți, fiind îndrumați de Sarkadi Feri. Apoi, multe dintre fete s-au măritat, au părăsit echipa, am rămas doar cîțiva. Noi sîntem mîndri că putem dansa cu bătrîni din echipa păstrătorilor de tradiții, echipă care poartă numele unui renumit dansator de la noi, bace Gheorghe Turla.

– Ce știți despre trecutul acestor dansuri?

Zs.: – Prea multe nu știm, decît din auzite. De la dansatorii mai în vîrstă auzim cîte ceva.

A.: – Dar și la noi, în familia noastră, dansul are o serioasă tradiție, pentru că bunicii noștri erau dansatori. Din păcate, bunicii a murit tocmai cînd noi ne-am născut, deci nu l-am mai putut vedea dansînd. Știm despre el numai ce-am auzit de la alții.

Mulți ne spun că a iubit foarte mult dansul. Poate de aici se trage și dragostea noastră față de tradiția locală. – Ce simțiți cînd sînteți pe scenă și dansați împreună cu cei vîrstnici, mulți dintre ei fiind și „Maeștri ai artei populare”?

A.: – E foarte bine, pentru că de fiecare dată învățăm de la ei cîte ceva nou, cîte o figură pe care noi nu o cunoșteam. Am fost cu cîteva zile în urmă la un festival din Budapesta, unde au fost invitați toți „Maeștri ai artei populare” și cei care au primit distincția „Fülöp Ferenc”, și ne-am simțit foarte bine. Mă bucur că din rîndul celor care am primit distincția „Fülöp Ferenc”. Și acum, la festivalul de la Budapesta am fost foarte mîndri că sîntem dansatori aleteni.

– Ați fost cu echipa și

la festivaluri din străinătate?

Zs.: – Tocmai acum am primit o invitație în Slovacia, probabil că numai în anul viitor vom putea merge aco-

am avut încă echipa cea mare, condusă de Sarkadi Feri, eram șapte perechi, deci 14 dansatori. Acum sîntem numai patru dintre cei tineri. Pe

lo. În România am fost de mai multe ori să dansăm, cel mai departe am fost la Marea Neagră, cînd am participat la un festival de la Tulcea.

– Nu vă ocupați însă toată ziua cu dansul. Ce ați învățat după școala generală?

mine mă preocupă gîndul să-i caut pe dansatorii vechi și să-i îndemn să vină din nou la repetițiile de dans, că ar fi bine să fim mai mulți tineri.

– În cursul turneelor, bătrîni au obișnuit să vă povestească amintirile lor?

„De la dansatori »bătrîni« avem ce învăța

Zs.: – Eu am învățat meseria de tîmplar și m-am și angajat să lucrez în meseria mea.

A.: – Eu sînt zidar. Cu toate că lucrăm destul de mult, totdeauna ne rămîne timp și pentru dans. Spre fericire, și de la locul de muncă ne lasă să mergem la festivaluri.

– Cum vedeți viitorul dansurilor din Aletea?

A.: – Atunci cînd

Zs.: – Da, am auzit multe întîmplări de la Gheorghe Bágy, de la Gheorghe Gál și alții. Ei ne-au povestit cum a fost cînd au primit distincția de „Maeștri ai artei populare” și despre diferite spectacole, turnee.

– V-ați hotărît pînă cînd vreți să dansați?

– Pînă cînd vom putea – a fost răspunsul hotărît al celor doi frați Burian din Aletea.

E. Iova

Ziua românilor la Fundația pentru Minorități

La recenta ședință a reprezentanței Fundației Publice „Pentru Minoritățile Naționale și Etnice din Ungaria” s-a decis despre subvențiile acordate în cele mai importate categorii ale sistemului de finanțare a programelor culturale de naționalitate. Românii au înaintat la aceste concursuri 89 de dosare. Dintre cele 74 de proiecte considerate corespunzătoare criteriilor severe de concurs, 55 de programe au fost propuse pentru sprijinire. S-a votat pentru acestea o subvenție de vârf, 12,74 de milioane de forinți. Aceasta înseamnă o finanțare de 61,72%, raportată la suma integrală solicitată de concurenții români, obținându-se o medie de 232 de mii de forinți pe câte-un proiect cultural românesc. Ceea ce înseamnă o medie care încă n-a fost atinsă de alții. Este de remarcă succesul concurenților din Apateu. Organizațiile și instituțiile din comuna bihoreană au înaintat cele mai multe concursuri, 11 la număr, dintre care 10 au fost sprijinite, în total cu 1,36 milioane de forinți. Evidențăm încă rezultatele obținute de Institutul de cercetări (2,5 milioane de forinți), de Comunitatea cercetătorilor (1,2 milioane), de UCRU (1,08 milioane), de ATRU (0,9 milioane), de Autogovernarea românească din Bichișciaba (0,65 milioane), precum de Corul „Pro musica” din Giula (0,65 milioane). La prezentul concurs s-au mai înaintat alte 15 concursuri românești incomplete, care n-au putut fi apreciate de Curatoriul în care reprezentantul Autogovernării pe Țară a Românilor este Gheorghe Marc.

Consiliul de reprezentanță a Fundației Publice „Pentru Minoritățile Naționale și Etnice din Ungaria” (MNEKK) a avut ședință la Budapesta la 28 martie 2002. Cele mai multe dosare au fost apreciate în categoria programelor culturale, tradiționale. Concursul se desfășoară pe două etape. Acum au fost discutate proiectele programelor din prima parte a anului 2002.

Programe tradiționale, proiecte culturale

În această categorie, din partea celor 13 minorități din țară au sosit 448 de concursuri, dintre care 39 românești. (Tot în această categorie au fost înaintate cele 15 dosare românești incomplete.) Dintre concursurile românești apreciate, doar 2 proiecte au fost refuzate. Dintre cele 37 de concursuri dotate, cea mai substanțială subvenție pentru un singur proiect l-a obținut Autogovernarea pe Țară a Românilor din Ungaria (ATR), 400 de mii de forinți pentru organizarea concursului „Perinița”. A obținut câte 350 de mii de forinți Corul „Pro musica” din Giula pentru întâlnirea corală internațională, precum Corul „Viva la musica” din Chitighaz pentru participa-

rea la festivaluri în România, și Autogovernarea românească din Bichișciaba pentru concursul tradițional de povești, organizat pentru copii. O altă subvenție de câte 300 de mii de forinți a obținut-o Corul „Pro musica” din Giula pentru participarea la festivaluri în România, ATRU pentru organizarea întâlnirii cercurilor de lectură a elevilor, Asociația Română din Budapesta pentru inițierea unui concert Bartók-Enescu în capitala Ungariei, Comunitatea Cercetătorilor și Creatorilor Români din Ungaria pentru organizarea ciclului prezentării personalităților remarcabile ale culturii românești. Cele mai multe concursuri le-au înaintat însă apatenii. Pentru cele 10 proiecte subvenționate, organizațiile și instituțiile din comuna bihoreană au obținut în total 1,39 milioane de forinți: aniversarea corului din loc (150 de mii de forinți), sprijinirea activităților grupei de dansuri populare a școlii generale (200 de mii), subvenționarea activităților Corului (200 de mii), organizarea concursului „Cine știe mai mult despre România” pentru elevi (80 de mii), întâlnirea grădinițelor din comunele înfrățite cu localitatea Apateu (80 de mii), sprijinirea programului „Ziua bihoreană românească”

(200 de mii), subvenționarea programului „Paștile ortodoxe” (90 de mii), finanțarea concursului de lectură „Ai carte, ai parte” (80 de mii), organizarea Zilelor naționalităților la Apateu (80 de mii), sprijinirea organizării vizitelor apatenilor la Cheresig în comuna învecinată din România, (200 de mii de forinți). Autogovernarea românească din Apateu a înaintat 6 dosare de concurs în anul 2002. Au mai fost subvenționate proiectele Societății Culturale a Românilor din Budapesta. Se finanțează ridicarea unei plăci comemorative în amintirea lui Emanuil Gojdu (200 de mii), precum organizarea serbării centenarului apariției revistei „Luceafărul” la Budapesta (150 de mii de forinți). Asociația Românilor din Micherechi a obținut sprijin bănesc pentru organizarea festivalului folcloric (200 de mii). Căminul cultural din Micherechi primește bani pentru participarea echipei folclorice din loc la Festivalul „Ciobănașul” din România (200 de mii de forinți), iar Asociația

nia și Ungaria. Autogovernarea românească din Veherd a primit 200 de mii de forinți pentru ridicarea unui stâlp memorial. Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria (UCRU) a câpătat sprijin pentru consfătuirea pe tema valorilor spirituale ale românilor din această țară (130 de mii), pentru concursul familiilor (150 de mii), precum pentru organizarea aniversării lui Gheorghe Pomuț la Giula (150 de mii). Autogovernarea românească din sectorul VII al Budapestei a primit subvenție pentru organizarea unei excursii a elevilor din Chitighaz în capitala Ungariei cu scopul prezentării valorilor arhitecturale românești din Budapesta pentru copii de la școala românească (200 de mii), și pentru vizita membrilor comunității românești din Budapesta la Apateu (150 de mii). Comunitatea Română din Poci va primi 100 de mii de forinți pentru organizarea unui concurs cultural al elevilor. ATRU mai primește pe lângă subvențiile enumerate mai sus 200

de forinți pentru a doua rundă a acestei categorii, proiectele pentru programele culturale dintre 1 august 2002 și 28 februarie 2003, vor putea fi înaintate până la 26 aprilie 2002. Aprecieri acestora se va face în luna iunie 2002. Anul trecut, în cele două runde ale categoriei au fost înaintate în total 90 de concursuri românești, dintre care au primit sprijin doar 48 obținându-se în total 6,5 milioane de forinți. În anul 2002, în prima rundă a concursului sau asigurat deja pentru programele culturale românești 7,19 milioane de forinți. În comisia de lucru a categoriei, pe lângă curatorul Gheorghe Marc a mai lucrat și Tiberiu Juhas, șeful Oficiului ATRU

Programe de cercetare

Categoria a fost constituită în primul rând pentru achitarea unor cheltuieli de funcționare a instituțiilor pe țară de cercetare a minorităților, după ce în bugetul diferitelor ministere de resort nu s-au rezervat suficiente fonduri pentru întreținerea acestor instituții importante din viața culturală a naționalităților. În 2002 s-a prezentat la concurs un singur proiect românesc, concursul Institutului de Cercetări al Românilor din Ungaria, obținând 1,5 milioane de forinți pentru funcționarea pe un întreg an. Din subvenție pot fi folosiți în mod direct pentru cheltuielile de funcționare doar 50% din suma obținută. Institutul românesc primise în 2001 cu același scop tot 1,5 milioane de forinți.

La concursul proiectelor de cercetare au fost înaintate 15 dosare românești, dintre care 12 proiecte au fost subvenționate. A primit sprijin Comunitatea Cercetătorilor și Creatorilor Români din Ungaria pentru următoarele planuri: cercetarea arhivelor bibliotecilor bisericilor ortodoxe (300 de mii de forinți), cercetări cu scopul scoaterii monografiei orașului Giula (350 de mii), cercetarea conviețuirii româno-nemțești în sudul Câmpiei Ungare (250 de mii).

(Continuare în pag. a 5-a)

„Perinița” – o amplă acțiune de tineret sprijinită în fiecare an de Fundație

română a tinerilor păstrători de tradiții din Micherechi a obținut subvenție pentru organizarea unui turneu de concerte de muzică cultă (200 de mii), și pentru amenajarea unei expoziții foto-documentare (150 de mii). Institutul de Cercetări al Românilor din Ungaria a primit câte 200 de mii de forinți pentru organizarea unei conferințe pe tema problemelor învățământului românesc și pentru concursul „Tezaur românesc”, inițiat pentru elevii de școală generală. Consiliul județean Bichiș a obținut 70 de mii de forinți pentru organizarea întâlnirii primarilor din localitățile limitrofe din Româ-

de mii de forinți pentru organizarea turneului Ansamblului bucareștean în Ungaria „Ciocărlia”. Autogovernarea românească din Bătania primește 200 de mii de forinți pentru programul de gală a Taberei de dansuri populare a copiilor de la școlile de naționalitate, iar Centrul Cultural din Bătania obține 530 de mii de forinți pentru organizarea taberei. Căminului Cultural din Aletea i s-au votat 150 de mii de forinți pentru întâlnirea cluburilor de naționalitate, precum Clubului vârstnicilor din Chitighaz i s-au asigurat 100 de mii de forinți pentru organizarea întâlnirii cluburilor culturale. Concursu-

Ziua românilor la Fundația pentru Minorități

(Urmare din pag. a 4-a)

Dintre proiectele individuale a primit subvenția de 300 de mii de forinți dr. Maria Berényi, pentru cercetarea istoriei bisericii ortodoxe și greco-catolice din secolul al XVIII-lea până în 1945. Au mai obținut o subvenție de câte 200 de mii de forinți: Emilia Martin Nagy, pentru cercetările etnografice în rândul românilor din Ungaria, Eva Cozma Frătean, pentru culegerea de cântece populare în ajutorarea predării cântului la școlile românești, Ana Borbély pentru cercetarea bilingvismului la românii din Ungaria și Elena Csobai, pentru cercetarea istoricului comunei Cenadul Unguresc. În domeniul sprijinirii organizării programelor științifice a primit subvenție Societatea Culturală a Românilor din Budapesta, pentru conferința inițiată cu ocazia aniversării a 200 de ani de la nașterea lui E. Gojdu (300 de mii de forinți), Institutul de Cercetări al Românilor din Ungaria, pentru conferința memorială Gheorghe Pomuț (300 de mii), precum pentru organizarea celui de-al XI-lea simpozion științific (300 de mii), și Asociația Română din Budapesta, pentru organizarea celei de-al II-lea simpozion pe tema „Români și unguri, unul lângă altul și împreună” (100 de mii de forinți). În această categorie, pentru cele 16 de proiecte românești s-au acordat în total 4,5 milioane de forinți. În munca comisiei de lucru a categoriei a luat parte cercetătoarea dr. Maria Berényi. Cu un an mai devreme au fost înaintate 19 concursuri românești în domeniul de cercetare. În 2001 au primit sprijin 16 proiecte, în total obținându-se o subvenție de 4,675 milioane de forinți pentru munca științifică.

Subvenții pentru cursul activiștilor culturali și mas-media locală

În categoria sprijinirii organizării cursurilor pentru deputații în autogovernările minoritare și pentru activiștii culturali au fost în-

aintate doar 2 concursuri românești, obținând subvenție Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria, 250 de mii de forinți pentru un curs inițiat cu scopul răspândirii cunoștințelor din istoria culturii românești. În munca comisiei de lucru a luat parte Tiberiu Juhas. În 2001 în acest domeniu au fost înaintate 4 proiecte românești, dintre care 3 concursuri au primit sprijin, în total obținându-se o subvenție de 550 de mii de forinți.

Fundația naționalităților sprijină și presa electronică regională, locală în limba maternă a minorităților, precum redactarea paginilor pe Internet. În această categorie au fost înaintate de această dată 4 concursuri românești, toate obținând sprijinul Fundației, totalizând o subvenție de 800 de mii de forinți. Cea mai considerabilă subvenție a obținut-o pentru un singur proiect Autogovernarea românească din Bichișciaba, pentru programul în limba română la televiziunea din loc (300 de mii de forinți). UCRU primește 150 de mii de forinți pentru instalarea la sediul Uniunii culturale din Giula sistemului de recepționare al programelor de Tv din România, transmise pe sateliți, precum 250 de mii de forinți pentru îngrijirea paginii Web despre cultura românilor din Ungaria a Uniunii. Autogovernarea românească din Chitighaz primește 100 de mii de forinți pentru arhivarea programelor din loc înregistrate pe case video. În comisia de lucru a categoriei a lucrat ziarista Eva Iova. Cu un an mai devreme, în aceeași categorie au fost înaintate 5 concursuri românești, dintre care 3 proiecte primiseră sprijin, în total obținând atunci 500 de mii de forinți.

Următoarea ședință a Consiliului de reprezentanță a Fundației este planificată pentru sfârșitul lunii aprilie 2002. Atunci se vor dezbate printre altele, proiectele înaintate cu scopul sprijinii taberelor de vară ale copiilor.

R.R. – Șt.F.

Evocarea lui Titulescu la Budapesta

Cu ocazia aniversării a 120 de ani de la nașterea ilustrului diplomat și om politic, Centrul Cultural al Românei din Capitală a organizat la 25 martie o masă rotundă – dezbatere cu tema „Nicolae Titulescu și miturile fondatoare ale României democratice”, cu participarea ambasadorului Andrei Magheru, reprezentant personal al Președintelui României la Consiliul Permanent al Francofoniei și membru al „Fundației Europene Titulescu”, precum și a doctorandului în istorie comparată la Universitatea Central Europeană din Budapesta, Dragoș Petrescu.

Nu știu dacă cititorii noștri cunosc în destulă măsură activitatea și personalitatea lui Titulescu. Mie mi-au rămas în minte nume de mari politicieni, cum ar fi Roosevelt (președinte american), Eden și Churchill (premieri britanici), Benes (premier cehoslovac) și Titulescu încă din copilărie, ascultând vorbele oamenilor din comuna natală stînd în fața casei, pe laviță și pe scaunele mici aduse subsuoară. Vorbe serioase, apreciind sau luînd peste picior declarații și fapte ale oamenilor mari ai politici. Cu asemenea amintiri am ajuns la Universitatea din București, unde am învățat limbă și literatură română, dar unde am auzit și cursuri privind istoria României. Asta la începutul anilor '50. Și trebuie să apreciez că m-am reîntîlnit cu același respect cu figura lui Titulescu, am cunoscut ceva mai mult din ideile și activitatea lui, cu precizarea însă că pe vremea aceea nu era prea popular.

E cazul, deci, să vedem, cine a fost Titulescu? S-a născut în 1883. Pînă în anul 1940 a fost de două ori ministru de finanțe, de două ori ministru de externe, și tot de atîtea ori trimis extraordinar și ministru plenipotențiar al României la Londra.

Posibilitatea unui jurnal fiind redusă, va trebui să mă limitez și eu doar la schițarea bogatei și importante activități a lui Titulescu.

A fost nu numai o figură politică recunoscută în Europa, ci și un adept al păcii

și al stabilității acestui continent. Mentalitate nouă? E prea puțin zis. Prea puțin, fiindcă Titulescu poate fi considerat ca unul dintre premergătorii ideii și edificării Europei noi și unite, a ceea ce, în parte, azi e deja realitate. Titulescu considera că numai intrarea României într-o asemenea Europă poate să constituie și garanția sa de viitor. În ciuda atitudinii filogermane a regelui Carol I., Titulescu susținea necesitatea neutralității, a tratatelor cu ambele coaliții determinate asupra situației României, atît din punct de vedere politic, cît și sub aspect geografic. Era încă din 1916 pentru orientarea României în direcția Antantei. Din 1917 delegat, din 1924 delegat permanent al României la Societatea Națiunilor, în jurul anului 1920 Titulescu devine adept al urmării liniei Franței și Angliei. În 1924, la Conferința de la Viena, tratează despre normalizarea relațiilor româno-sovietice, între 1929-1933 conduce cu succes conferința generală pentru dezarmare.

Titulescu este și semnatul unei serii întregi de tratate și acorduri dintre care numai citeva: în 1933 Pactul Antantei Mici, la Londra tratatele privind determinarea noțiunii agresiunii, în 1934 Pactul Balcanic și acordul privind stabilirea de relații diplomatice cu Uniunea Sovietică, în 1935 salută tratatul franco-sovietic de înțelegere reciprocă, la Montreaux susținea poziția Uniunii Sovietice, în 1938 lua poziție împotriva tratatelor de la München. Și încă n-am amintit de conferințele și discursurile sale de mare anvergură în politica internațională, privind Poziția României față de evenimentele din Balcani (1913), Politica și pacea (1928), Progresul ideii de pace (1930), Valoarea luptei pentru progres (1934), Orientarea în politica internațională a democrațiilor europene (1937).

Principiul de bază al lui Titulescu era ca în relațiile internaționale să dăinuie încrederea și nu diviziunea, iar în politica mai deaproape, să prevaleze

solidaritatea regională. În privința României, el nutrea crezul vocației sale în Europa, vocație menținută la ordinea de zi și de atunci. Împreună cu contemporanul său Eugen Lovinescu militau pentru democratizarea europeană, pentru necesitatea instaurării spiritului european.

După ce Carol al II-lea a desființat partidele politice și a deschis larg porțile în fața fascizării României, Titulescu nu s-a lăsat bătut. La 10 decembrie 1940 îi adresează, din Cannes, o scrisoare lui Churchill, prim-ministru britanic, prin care își exprimă dorința de a veni în această țară și de a se alătura acțiunii Aliatilor împotriva nazismului. (Subliniez, era vorba despre acțiunea Aliatilor!)

Se stinge cu un an mai tîrziu, tot la Cannes, în vîrstă de numai 59 de ani.

Vă reamintesc doar că, în timpul studenției mele, Titulescu nu era dat uitării, dar nu era nici prea popular. A urmat apoi epoca-Ceaușescu, în care s-au depus eforturi uriașe de a se folosi de numele și valoarea activității, politiciii lui Titulescu, în susținerea, politicii externe a lui Nicolae Ceaușescu. (O mizerabilă încercare de a readuce mortul în viață, în situația în care acesta din urmă n-avea posibilitatea să spună categoric nu, sau să protesteze împotriva acestor tentative de necalificat.)

După revoluția din 1989, Titulescu și-a recăpatat locul cuvenit și meritat în tezaurul valorilor culturale și politicii românești, el fiind un luptător convins nu al mitului democratic, ci al realismului valorilor moderne, democratice, civilizate ale României, care își apreciază minoritățile, numai în felul acesta putînd să se apropie, apoi să și intre în uniunea euro-atlantică, și, realizînd visul lui Titulescu, în Uniunea Europeană.

Dacă în ultimii ani ai vieții sale se spunea că Titulescu era mult mai apreciat în Europa, în lume, decît în România, acum urmează să se restabilească echilibrul în aprecierea marelui om politic pentru care crezul vocației țării sale în Europa a rămas sfînt.

Al. Ardelean

Importanța bisericii primare pe baza cărții Faptele Apostolilor

Biserica lui Cristos este formată din toți oamenii răsкупărați de Domnul Isus.

Epoca Bisericii este descrisă în Noul Testament, unde avem dovezi concrete de a urmări originea, organizarea și funcționarea. Nașterea Bisericii este în ziua Rusaliilor la Ierusalim, când ucenicii lui Cristos au stat împreună, se rugau și așteptau promisiunea lui Isus. Duhul Sfânt a coborât peste ei, a umplut pe toți și a primit putere pentru a proclama, a manifesta faptul că Isus cel răstignit este viu, este în slavă la Tatăl, și lucrarea începută de El este desăvârșită și are o continuitate și pe pământ. (Fapt: 2 – predica lui Petru)

Aici vedem o înființare a Bisericii locale din Ierusalim, care coincide cu cea Universală.

În centrul acțiunilor, pe lângă faptul că duhul lui Dumnezeu este prezent, vedem predicarea Cuvîntului. Deci vedem că Biserica nu este o organizare mecanică (cu forță), ci în primul rînd este o asociere a sufletelor, care au simțit nevoia de mîntuire. Iar acest fapt a fost iluminat prin „Cuvînt” și prin Duhul Sfînt. Au primit prin credință, după pocăință, iertarea păcatelor și darul Duhului Sfînt.

Organizare

Inițiativa și procesul de formare a Bisericii este de la Dumnezeu, folosind elemente umane de a clădi Biserica Sa. (Mt. 16:18). Au fost oameni aleși (ucenici, apostoli) care au fost ca niște nervuri, Dumnezeu folosindu-i pe ei în organizarea Bisericii primare.

Deși Biserica nu este o

instituție umană, dar avînd elemente umane, are nevoie de organizare ca să se poată funcționa și ca să-și atingă țelul.

În primele zile Apostolii se ocupau cu toate problemele organizatorice și administrative, pe lângă faptul că predicau Cuvîntul:

a) Au ținut ordine în Biserica și au păzit sfințenia și curățenia sufletească a împărtășirii.

b) Au ales diaconi (cei șapte diaconi. Fapt. 6), care au slujit în probleme de administrare.

c) Pe toți creștinii, membrii Bisericii primare i-a caracterizat ascultarea față de cei aleși de Duhul Sfînt și de apostoli.

Funcționare

Funcționarea Bisericii constă în faptul că împărtășia este vie și ea se caracterizează prin următoarele:

– Unirea în dragoste (împărtășie) (Fapt. 2:42, 44; Fapt. 4: 23, 32), pentru că erau prizonieri din cauza mărturiei lor despre Cristos în mediul înconjurător, simțeau nevoia unei „clime” spirituale de egalitate, de a folosi și bunurile materiale în slujba împărtășiei. Această unitate s-a dovedit în rugăciunile lor comune pline de dragoste și înflăcărare, unde simțeau și prezența lui Dumnezeu.

– Învățătura apostolilor – reprezintă rezistența prin care este coordonată funcționarea Bisericii primare. Acest fapt este valabil și azi și pentru toate vremurile din Viața Bisericii Universale (Fapt. 2:42).

– Cina Domnului, „frîngerea pîinii” – considerau această practică necesară pentru a simți o împărtășire vie și cu Dumnezeu prin Cristos cel răstignit pe cruce – pentru a nu uita suferința Lui pentru răsкупărarea noastră, dovada vie fiind chiar împărtășia Bisericii.

– Rugăciunea Bisericii era o practică neîncetată din viața lor (Fapt. 2:42).

În viața unei Biserici locale, lipsa de rugăciune aduce la prăbușirea completă. În viața apostolilor vedem rugăciunea ca un dialog necesar cu Dumnezeu cel viu și pe lângă faptul că ei simțeau această necesitate, dar și pentru că așa au învățat de la Domnul Isus în timpul uceniciei. Înaintea Venirii Duhului Sfînt ei nu

au rezistat la rugăciunea, dar acum a devenit o practică în viața lor. Acum ei făceau acest fapt izvorînd din natura lor duhovnicească.

Deși prigonirea creștinilor a început încă din primele zile ale Bisericii, se vede o înmulțire și dezvoltare puternică printre primii creștini.

Un lucru foarte important este că întinderea lucrării din Ierusalim începe, Evanghelia începe să pătrundă în Samaria, în Cezarea sau chiar spre Etiopia (Fapt. 8: 26–39).

Se vede conturarea în funcționarea Lui, „trimite-re” dată de Domnul Isus către ucenici, poruncind să pornească din Ierusalim pînă la marginea pămîntului, vestind Cuvîntul. (Mrc. 16:15; Mt. 28:19).

Biserica primară nu este un șablon, un tipar, conform căruia ar trebui să construim un sistem de legi după care să funcționeze sau să fie organizată Biserica de azi, dar este un început, o bază de pornire cu multe elemente și exemple de adevăruri care trebuie analizate și folosite în organizarea și funcționarea Bisericii din zilele noastre, lăsînd ca autoritatea Duhului Sfînt să formeze după planul lui Dumnezeu.

Rezumînd organizarea și funcționarea Bisericii primare:

1. *Conducătorii* sînt apostolii aleși de către Isus, pătrunși de Duhul Sfînt. Ei sînt oameni simpli. Totodată sînt și slujitori, pentru a asigura nevoile creștinilor nu numai în viața spirituală ci și pentru viața fizică socială, mai ales în prima perioadă (în primele zile) de început. (Cap. 6.)

2. Slujitorii speciali sînt diaconii aleși de către oameni creștini și care erau plini de Duhul Sfînt. (Cap. 6.)

3. *Toți creștinii* (Membrii Bisericii) se foloseau de ocaziile de împărtășie în mod

regulat: predicile, rugăciunile, participarea la cină și toate activitățile Bisericii.

4. Se țin *ordine și sfințenie*, pedepsind înșelăciunea Duhului Sfînt prin autoritatea Duhului (în persoana lui Petru; Cap. 5.).

5. Toți membrii *contribuiau cu averile* și bunurile lor materiale la lucrările și nevoile Bisericii. Nimeni nu ducea lipsă de nimic. (Fapt. 4:32)

6. Ei practicau ceea ce numim azi *act de cult*:

a) *botezul în apă*, conform modelului dat de Domnul Isus celor credincioși, care mărturiseau credința lor (scufundare);

b) *luau cina Domnului* în mod sistematic; după modelul dat de Domnul Isus.

Trebuie să remarcăm că ei urmau și ascultau *învățăturile apostolilor*, considerînd acest lucru foarte important.

7. *Rugăciunea* era un stil, o bază de viață și creștinii îl practicau în continuu, chiar și cînd aveau „motive de disperare”. Dar ei nu s-au lăsat prăbușiți sufletește și s-au rugat neîncetat. Rugăciunile lor au fost încununate de ascultare; de către Dumnezeu.

8. Biserica primară avea zilnic noi candidați, noi convertiți.

9. *Este o Biserică locală* din care s-au format mai multe Biserici locale, chiar în perioada „Faptelor Apostolilor”, rămînînd totuși aceeași și una cu *Biserica Universală*.

10. Vestirea Evangheliei, adică ducerea Cuvîntului lui Dumnezeu pentru alții din alte zone și regiuni, devine *Biserică misionară*.

Acest lucru este un proces practicat în permanență și astăzi în viața Bisericii (bisericii) pentru a asigura viața creștinească pînă și în zilele noastre. Sîntem convinși, conform Bibliei, conform promisiunilor lui Cristos, că acest lucru rămîne valabil pînă la Venirea Lui.

Pastorul Vasile Bodîș

Studenți în misiune și la bapțiștii din Micherechi

Studenți din Școala biblică

Cu două săptămîni în urmă, în ziua de duminică, Biserica Baptistă Română din Micherechi a petrecut o zi plăcută împreună cu un grup de studenți de la Fundația și Școala Biblică „Cuvîntul Vieții” (Elet Szava) din Tóalmás. Studenții creștini au ajuns în această biserică prin invitația colegului lor de școală, Robert Fekete din Micherechi.

Vizita celor 13 studenți a fost un fel de încheiere a misiunii lor de două săptămîni în România și Slovacia. E adevărat că din acest grup doar 7 au fost în misiune în străinătate, iar cei 5 au venit de la Tóalmás direct la Micherechi, dar această vizită în comunitatea românească a însemnat pentru fiecare o nouă datorie de a vesti Evanghelia altora. Conducătorul grupului a fost Deen Peters, pastorul Bisericii Baptiste Biblia din Szolnok.

În cadrul serviciilor din duminica amintită, a fost prezentat un program bogat de cîntări și mărturisiri personale. Cuvîntul Domnului a fost vestit prin fratele Peters, care a atras atenția asupra necesității ca fiecare credincios să spună Vestea bună atît vecinilor, prietenilor, colegilor, cît și oricărui străin. Dacă noi nu le spunem, atunci oare cine? – a fost principala întrebare care se pune fiecăruia dintre noi.

După-masă, membrii grupului au vorbit amănunțit despre misiunea lor din România (10-14 martie) și despre cea din Slovacia (16-23 martie). În timpul vizitei în aceste țări, grupul de 5-10 misionari au vestit Evanghelia atît în biserici baptiste țigănești, cît și în orfelinate creștine și orfelinate de stat, pe străzi, în gară. Au împărțit sendviuri, prăjituri, s-au jucat cu copiii, toate acestea ca să atragă cît mai mulți oameni la ascultarea mesajului. Tinerii au mai povestit că nu totdeauna le-a fost ușor, dar în tot locul și în orice clipă au fost ocrotiți de mîna Tatălui Ceresc. Dumnezeu a lucrat și lucrează mereu.

După serviciul divin, studenții s-au reîntors la Tóalmás, pentru că deocamdată ei trebuie să-și împlinească datoriile și prin studiile de la Școala Biblică „Cuvîntul Vieții”. R. Ruja

Din Sfînta Scriptură

Dumnezeu L-a înviat din morți, vei fi mîntuit.”

„Cuvîntul este aproape de tine: în gura ta și în inima ta.” Și cuvîntul acesta este cuvîntul credinței, pe care-l propovăduim noi.

Dacă mărturisești deci cu gura ta pe Isus ca Domn, și dacă crezi în inima ta că

(Romani 10:8–9)

„E necesar să-i menținem pe acești credincioși”

În prima duminică din Postul Mare, în Duminica Ortodoxiei, am participat la Sfânta Liturghie din biserica ortodoxă din Săcal. După slujbă și după ședința adunării parohiale, am stat de vorbă cu parohul **Origen Sabău**, întrebându-l despre bucuriile și grijiile acestei comunități religioase.

– Care sînt preocupările actuale ale comunității ortodoxe din Săcal?

– Parohia din Săcal este o comunitate destul de bine încheagată în comparație cu alte parohii din județul Bihor, aparținătoare episcopiei noastre, o parohie pe care încercăm să o menținem prin spiritualitate, credință, prin menținerea limbii materne, toate acestea concretizate în slujbele pe care le ținem la Sfânta Biserică. Ținînd cont că am intrat într-un nou început, și mă refer aici la prima duminică din Postul Paștilor, care reprezintă, de fapt, pri-

este de fapt încununarea operei de mîntuire a Domnului Iisus Hristos, pentru noi oamenii, cît și pentru mîntuirea sufletelor noastre.

– Astăzi a fost într-un fel și o sărbătoare pentru biserica noastră, fiind Duminica Ortodoxiei.

– Duminica Ortodoxiei este o sărbătoare a credinței noastre strămoșești, o sărbătoare a neamului românesc. Ținînd cont de faptul că neamul nostru s-a format odată cu această credință ortodoxă și noi aparținem acestui neam, acestei credințe. Iar noi, credincioșii din Ungaria, mărturi-

aparțineau generației mai vîrstnice. Este un fapt general sau nu?

– Da. Din păcate, am putea spune, la modul general, că prezența este de vîrstă a treia. Rareori ne putem lăuda cu prezențe mai tinere, doar la sărbătorile mari, la Crăciun, la Bobotează, la Paști și la alte sărbători bisericești mai mari se poate observa prezența tinerilor. În posturile mari, de Crăciun și de Paști, împărțim și copii, dar, din păcate, în duminicile de peste an avem mai puțin prezența celor tineri. Mă gîndesc că doar prin această vom putea duce mai departe idealurile noastre, încercînd ca prin ei să transmitem mai departe copiilor și nepoților lor ca și ei să înțeleagă că e primordială și de primă necesitate înțelegerea că venim de undeva, ne îndreptăm spre ceva și acest ceva nu poate fi decît Dumnezeu și credința în Dumnezeu.

– În viitorul apropiat se așteaptă anumite schimbări în viața bisericească din Săcal.

– Viața bisericească din Săcal, la ora actuală, este așa cum ați prezentat-o. Dar, prin bunăvoința și purtarea de grijă a Prea Sfințitului nostru Părinte **Sofronie**, episcopul românilor din Ungaria, vom avea cît de curînd o altfel de prezență în mijlocul credincioșilor, prezența călugărilor. Aceasta sperăm să învieze puțin sentimentul religios prin rugăciunile permanente care se vor săvîrși, prin prezența lor în casa parohială din Săcal și prin dorința comună de a renaște puțin viața spirituală în această zonă a Bihorului.

– După cunoștințele mele, în casa parohială din Săcal de mult nu mai este nici un preot un duhovnic permanent. Poate și asta va contribui la învierea vieții bisericești...

– Sînt convins că prezența călugărilor va fi de mare însemnătate în această zonă, mai ales că prea puțin se cunoaște despre viața monahală în Ungaria, prea puțin se știe despre viața pe care o duc acești monahi, despre oamenii tineri care doresc să intre în monahism sau care doresc să fie mult mai aproape de Dumnezeu decît oamenii

de rînd. Toate acestea pot să devină exemple de conviețuire, de trăire în Iisus Hristos prin acești tineri, exemplu fiind pentru credincioșii noștri chiar mai vîrstnici.

surile reparației capitale a acestui lăcaș de cult.

– Sursele proprii sînt prea sărăcăcioase pentru a începe lucrările la biserică?

– Cred că sînt aproape imposibile. La ora actuală,

– Știm că bisericile noastre din Bihor, și nu numai, au probleme cu starea a clădirilor. Care este situația bisericii din Săcal?

– Biserica din Săcal se numără printre bisericile declarate monument istoric. Această biserică suferă, așa cum ați amintit, o degradare totală a exteriorului și interiorului. Am făcut demersuri nenumărate către statul maghiar și către statul român pentru a obți-

sursele proprii ne ajută doar la susținerea în stare de funcționare a acestei biserici. În schimb nu avem puterea financiară, oamenii fiind majoritatea pensionari, cu venituri destul de mici, de aceea nu cred că am putea aduna fonduri necesare pentru a face izolarea necesară împotriva igrasiei care există în biserică. Pentru aceasta avem nevoie de sprijinul țării-mamă sau al țării în care noi astăzi trăim.

– Ne putem aștepta ca după terminarea lucrărilor la biserica din Apateu, atenția celor competenți să se îndrepte asupra celei din Săcal, unde există, totuși, o comunitate ortodoxă destul de însemnată, pentru județul Bihor?

– Așa este. Comunitatea ortodoxă din Săcal numără 180 de case, am putea zice că biserica românească este majoritară, dispunem de un lăcaș de cult frumos, mai mare decît a celorlalte culte care există în comună. De aceea credem că este necesar ca atenția celor în drept să se orienteze și spre cei din Săcal pentru a-i putea menține, în ciuda vicisitudinilor vieții din această zonă. E chiar necesar să-i menținem pe acești credincioși care, am putea spune, își fac concurență unii altora, cei din Săcal cu cei din Apateu, pentru a-și putea înfrumuseța biserica, pentru a-și putea menține credința și pentru a se putea manifesta din ce în ce mai românește sau mai ortodox.

E. Iova

ma treaptă spre urcarea duhovnicească, am încercat și astăzi, prin prezența sfințelor slujbe, prin prezența sfințelor rugăciuni, să aducem în inima credincioșilor pe Dumnezeu, să-i aducem pe ei mai aproape de Dumnezeu, pentru a putea întâmpina jertfa Mîntuitorului și mai ales Învierea, care

sim, prin prezența noastră, prin ceea ce avem, prin ceea ce dorim să facem în continuare ortodoxia, credința și neamul din care facem parte.

– La slujbă am văzut că au fost mai multe femei decît bărbați, dar în orice caz au fost credincioși într-un număr considerabil. Totuși, cei prezenți

Arhiva Episcopiei noastre nu a primit srijin bugetar

Ministerul Patrimoniului Cultural Național de la Budapesta a publicat în aceste zile lista arhivelor cărora li se asigură sprijin bugetar cu scopul mîntuirii valorilor documentare periclitare. Pentru munca din acest domeniu, pe anul 2002 au fost asigurate 138 de milioane de forinți. Dintre cele 63 de arhive, prezentate pentru sprijin bugetar, au primit subvenție 57 de instituții. Printre cele 6 arhive, care nu sunt subvenționate, se găsește și Arhiva Episcopiei Bisericii Ortodoxe Române din Ungaria, cu sediul la Giula. Arhiva Bisericii Ortodoxe Sârbești din Budapesta primește din acest fond 500 de mii de forinți, iar Arhiva din județul Bichiș, cu sediul la Giula 3.2 milioane de forinți. Informația dată publicității despre sprijinirea activităților de la arhive nu face referire la criteriile acordării subvențiilor.

-an-

BACALAUREAT 2002

9

Universul poeziei eminesciene

„Dumnezeul geniului m-a sorbit din popor cum soarbe soarele un nour de aur din marea de amar.” (Mihai Eminescu)

După ce în 1866 își face debutul poetic cu *De-aș avea*... în revista *Familia* a lui Iosif Vulcan și în 1870 pe cel publicistic cu scrierile politice *Să facem un congres, În unire e țaria, și Echilibrul* (Ecuilibrul) în ziarul *Federațiunea* redactat de Alexandru Roman, ambele fiind reviste pestane, Mihai Eminescu, care în această perioadă era student la Viena, se îndreaptă spre *Convorbiri literare* din Iași, cea mai importantă revistă a epocii. În 1870 publică *Venere și Madonă* și *Epigonii*, care anunțau un adevărat și nou poet, întâmpinat de Titu Maiorescu cu aprecieri care îi fixează definitiv un loc de frunte în istoria literară și culturală a românilor. „Cu totul osebit în felul său, om al timpului modern, deocamdată blazat în cuget, iubitor de antiteze cam exagerate, reflexiv mai peste marginile ierlate, pînă acum așa de puțin format încît ne vine greu să-l cităm îndată după Alecsandri, dar în fine poet, poet în toată puterea cuvîntului, este dl. Mihai Eminescu.” Criticul mai subliniază în studiul *„Direcția nouă în poezia română și proza română”* (1872) „farmecul limbajului (semnul celor aleși), o concepție înaltă și pe lîngă aceste (lucra între ai noștri) iubirea și înțelegerea artei antice,” ca mai tîrziu, în *Eminescu și pozițiile lui* (1889) să facă profeții care au sîrînit multe discuții asupra locului și rolului pe care autorul *Luceafărului* l-a avut în literatura națională, împărțind criticii și istoricii literari în două tabere. Unii văzuseră în Eminescu „nu numai cel mai mare scriitor român, ci și o apariție aproape inexplicabilă” care „a căzut în sârmana noastră literatură de la 1870 ca un meteor din alte lumi” (Garabet Ibrăileanu). După alții, opera literară a lui Eminescu „crește cu toate rădăcinile în cea mai plină tradiție și este o exponentă deplină, cu toate aspectele romantice, a spiritului autohton” (George Călinescu). Istoricul literar Nicolae Manolescu încearcă o conciliere a celor două aspecte, definindu-l „deopotrivă ca pe un miracol și ca pe o sinteză a tradițiilor”, pentru că „orice mare poet constituie în același timp înconunarea unei tradiții și inaugurarea alteia.” După N.

Manolescu elementele esențiale ale conceptului de tradiție (elogiul constant al valorilor istoriei naționale, patriotismul înfocat, cultul trecutului, interesul pentru folclor, motiv esențial și al romanticilor europeni timpurii, autohtonismul, naționalismul etc.), la Eminescu, „nu exclud europenismul”, cuprinzînd afit „domeniul autohton”, cit, „prin romantism și filozofia germană, pe acela european”. (*Sinteze literare*, Edit. Didactică și Pedagogică, Bu., 1981 p. 62-63.) Cert este însă faptul că naționalismul eminescian alimentat de elogiile aduse trecutului a fost folosit în scopuri politice de mișcarea legionară interbelică și de regimul comunist, transformînd scrierile poetului într-un mijloc de propagandă compromițătoare, datorită unor etichetări ca „român adevărat”, „poet național”, „poet sau geniu nepereche”, „Luceafărul poeziei românești”, „omul deplin al culturii române” (C. Noica) sau „imaginea ideală a poporului român” etc.

Opera lui Mihai Eminescu nu e vastă. Poezia poate fi cuprinsă într-un volum, proza în altul, scrierile politico-sociale și culturale de valoare într-un al treilea volum. Imens este însă materialul de cunoștere, de gîndire pe care și-a zidit poetul opera. Universul său literar este compus din idei filozofice și sentimente înalte cum sînt autenticitatea și sinceritatea faptelor de viață, etică impecabilă, înflăcărarea pasiunii, nădejdea în posibilitatea creării unei lumi mai perfecte, căutarea febrilă a adevărului, note care dau un patos tragic operei proiectate pe acest fond al existenței. Prin aceste calități, Eminescu se încadrează în familia spiritelor caracteristice ale romantismului european, fiind ultimul poet reprezentativ de tip romantic în Europa. Poetul romantic intră în mod fatal în conflict cu convențiile și prejudecățile societății, conflict care rezultă din prăpastia dintre idealurile și neputința înfăptuirii lor. Nu susținem ideea după care Eminescu ar fi un creator *neînțeleș*, ne referim doar la *antiteza* pe care se axează majoritatea poemelor eminesciene, la contradicția dintre bine și rău, dreptate și nedreptate, frumos și urît, la contrastul

dintre speranță și dezamăgire, dintre idealurile și realitatea epocii. În acest context, inadaptabilitatea poetului romantic trebuie interpretată ca un refuz la renunțarea unor idealuri ca *patriotismul* adevărat prin fapte, *arta* înțemeiată pe adevăr, *dragostea* călăuzită de sinceritate și statornicie. De la înălțimea acestor idealuri, Eminescu se ridică împotriva a tot ce dezmințe, a tot ce nu le lasă să se împlinească. În marile poeme ale anilor 1880, în *Scrisori*, în *Luceafărul*, în elegiile erotice *Și dacă*, *Pe lîngă plopii fără soț*, poetul se ridică împotriva realității filistine, a mediocrității, dorind cu orice preț să salveze puritatea unor idealuri care au fost date la o parte. Ele au fost scrise într-o perioadă în care filozofia decepționistă devenise dominantă în creația sa poetică. Fără să renunțe la luptă, într-o perfectă armonie cu autenticitatea față de lumea poezilor prometeice, concretizată în pornirea de a nu ceda, de a se ridica împotriva realităților brutale ale vieții. Este știut că în gîndirea lui Eminescu, influențată de studiile efectuate în universitățile germane (Viena și Berlin), s-a gravat încă în primii ani ai activității creatoare predilecția lui pentru filozofia lui Schopenhauer, întemeiată pe decepție, vanitate, indiferență, concepte la temelia cărora stă pînă la urma *răul* (=sîmburele lumii) Deja în *Andrei Mureșanu*, tablou dramatic scris în 1871 împotriva răului ce domină lumea și a ignorării, privării mulțimii de dreptate, poetul spune:

În mîna de vei prinde-a istoriei carte

Și dacă tu de frică sau poate de rușine

În faptele ei rele nu vei încifra bine,

Vedea-vei cum sub ochii-ți în plin se desfășoară

Răul și iarăși răul — că vremea se măsoară

După a răutății pășire. *Rău și ură*

Dacă nu sînt, nu este istorie.

După ce condamnă „ordinea cea nedreaptă, șireată, infernală”, poetul aduce în finalul poemului un veritabil elogiul poporului său, pe care vrea să-l vadă

nu fericit, ci *mare, căci* „Decît o viață moartă, un negru vis de jale / Mai bine stinge, Doamne, viața gîtii mele, / Decît o soartă aspră din chin în chin s-o poarte, / Mai bine atîngă-i fruntea suflarea mării moarte”! De aici îndemnul și nădejdea romantică: „C-așa cum este nu poate a fi bine! / Că nu poate nedreptul etern ca să domine”.

Aceiași nedreptăți și inegalități revin ca și în poezia *Împărat și proletar* (1874). Aici poetul, în căderea Comunei din Paris, vede înfrîngerea adevărului și a dreptății în istorie. Într-o mulțime de poeme de același gen, ca cele cinci *Scrisori*, *Memento mori* (1872), *Demonism* (1872), *Rugăciunea unui dac* (1879), *Epigonii* (1870) și, în sfîrșit, *Glossă* (1883), poetul nu vede „lumea căutată” (cum spune într-o posetă), lumea adevărului și a fericirii, ci, dimpotrivă, o lume imperfectă, meschină, egoistă, ceea ce-i provoacă decepția, disperarea și, uneori, indiferența. La acest capitol este citată poezia cu formă fixă *Glossă*, una din cele mai remarcabile creații poetice eminesciene, care cheamă la retragerea din luptele oarbe și deșarte ale vieții, teren al deșertăciunii, căci legile ei detestabile favorizează nu succesul omului cinstit, ci impunerea pe plan social a mișeiilor și nătărăilor. Invecitiva, procedeul stilistic care constă în folosirea unor expresii violente, agresive, este utilizată cu precădere de Eminescu și în alte creații. În *Glossă* domină expresiile simple, populare: „ce e val, ca valul trece”, „cu stea în frunte”, „zică toți ce vor se zică” etc. Axată pe filozofia lui Schopenhauer, care susține că omul trebuie să tindă spre o stare de perfectă liniște sufletească prin detașarea de frămîntările vieții și o doză impresionantă de ironie și scepticism romantic, poezia *Glossă* creează o atmosferă rece, glaciară afit prin elementele ideatice (afirmații sentențioase, grave, de neclintit), cit și prin mijloacele prozodice (metrii trohaici accentuați corect, unități sintactice simple și clare) și o formă fixă alcătuită din tot atîtea strofe, cîte versuri are strofa inițială, sfîrșindu-se cu prima strofă inversată. Prima strofă cuprinde motivele dezvoltate în cele opt strofe: trecerea timpului (*Vreme trece, vreme vine*); lumea neschimbată, încremenită (*Toate vechi și nouă toate*); necesitatea meditației liniștite, de la distanță (*Ce e rău și ce e bine*); absența sentimentului, a pasiunii (*Te întreabă și socoale, respectiv Nu spera și nu ai teamă*); iluzia vieții, ca val (*Ce e val, ca valul trece*); refuzul ispititor (*De te-ndeamnă, de te cheamă*);

rămînerea în nepăsare totală, refuz definitiv (*Tu rămîi la toate rece*).

Istoria, mai precis meditația asupra trecutului istoric, cum s-a văzut, este o temă esențială a liricii eminesciene, care i se înfățișează poetului ca un teren al „deșertăciunii”, al nedreptăților și al înfrîngerii elanurilor omului spre bine și adevăr. Trecutul și meditațiile sociale și filozofice se integrează în mod firesc în viziunea socială, sociogonică a poetului, urmărind istoria umanității din timpurile străvechi pînă în prezent (*Memento mori*, *Andrei Mureșanu*, *Împărat și proletar*, *Scrisoarea III* etc.).

O altă temă la poeziilor a Eminescu o constituie *cosmogonia*. Viziunea cosmogonică este prezentă încă din primele poezii: *Mortua est*, *Demonism*, *Scrisoarea I*, *La steaua*. *Luceafărul* etc. Eminescu se numără printre puținii poeți români care au reușit să se ridice la o trăire autentică a problemei. Pornind de la mitologia indiană (*Rig Veda*) sau creștină, el a știut să și-l imagineze în modul foarte apropiat de viziunea omului contemporan.

Dragostea, natura și folclorul sînt teme dominante descoperite de romantici, care apar în creațiile poezilor într-o unitate armonioasă. Într-un sens mai larg, Eminescu a cîntat speranțele, bucuria de a se afirma prin dragoste și comuniune cu elementele naturii, dar și neîmplinirile sufletești, exprimate prin sentimentul singurătății, al pierderii iluziilor. Poezii ca *Frumoasă-i*, *Noaptea*, *Sara pe deal*, *Florea albastră*, *Crăiasa din povești*, *Dorința*, *Călin-file din povești*, *La mijloc de locru* etc. sînt adevărate capodopere ale bucuriei de viață și ale capacității de a trăi viața pînă la nivelul al extazului. Alte poeme, ca *Melancolie*, *Singurătate*, *De cîte ori*, *iubito*..., *Și dacă*, *Pe lîngă plopii fără soț*, *De ce nu-mi vîi cîntă durerea*, *melancolia*, *nostalgia* și *dezamăgirea*. În vremea iluziilor și idealurilor tinerești, poetul a dorit și a crezut în împlinirea iubirii desăvîrșite. Poetic, acest aspect s-a realizat în culori vii și lumini fără pată, într-o mare abundență vegetală și neîncetate sclipiri de ape. O asemenea poezie scrie Eminescu pînă în jurul anului 1877. După această dată, rar mai răsună cîte în ecou al vechii încrederi luminoase în dragoste. Tot mai obosit, mai dezamăgit, poetul dă glas unor noi armonii poetice, pline de tristețe și renunțare, dar de o perfecțiune clasică. Cea mai strălucită sinteză a celor două aspecte ale poeziei erotice eminesciene o constituie poemul *Luceafărul*.

Catedra de română, Segbedin

Belle era prizonieră în castelul Bestiei, singură și înspăimântată. Se învoise să rămână la castel, în schimbul libertății tatălui ei, bătrîn și bolnav. Acum era singură și se simțea foarte tristă. Încetîșor, se uită prin deschizătura ușii de la camera ei. Bestia nu se vedea pe nicăieri. Ținîndu-și răsufierea, Belle

Oaspetele de onoare după „Frumoasa și Bestia”

Cînd ai oaspeți, trebuie să-i primești cum se cuvine

zise Doamna Ceainic veselă. Cu ce te putem servi, draga noastră?

harele se rostogoliră din dulapuri.

Belle se trezi condusă spre sufragerie, în timp ce feluri îmbietoare de mîncare dansau în jurul ei: pîini rumene, legume gustoase, fripturi crocante, fructe aromatate! Băuturi de toate soiurile se prezentară și ele. Belle bătu încîntată din palme.

Doamna Ceainic se agita în tot locul, dornică să-i fie pe plac. Domnul Ceasornic, plin de importanță, dirija felurile de mîncare în direcția lui Belle să se împlinescă.

Marele spectacol nu mai înceta. Fiecare dorea să întîmpine cum se cuvi-

balerină! În cele din urmă, spectacolul luă sfîrșit.

– Bravo! îi felicită ea și începu să aplaude.

Toți zîmbeau cu modestie.

– Oh, ne-a făcut plăcere! ziseră ei într-un glas.

Dar era ceva foarte im-

ne musafirul. Belle era foarte impresionată de strădaniile lor. Camera răsună de muzică și tresălta de dansul farfuriilor, paharelor și ceșcuțelor. Fiecare șervețel era o adevărată

portant! Belle știa că ei riscașeră să o supere pe Bestie, numai ca să îi facă ei pe plac! Pentru prima oară, Belle se gîndi că poate lucrurile nu se vor sfîrși așa rău!

pășii în vîrfurile picioarelor de-a lungul coridorului și începu să coboare scările. Din bucătărie, răzbătea o lumină.

Belle se gîndi că mai rău ca pînă acum nu putea să fie și deschise ușa cu mult curaj.

– Bună seara, mademoiselle! strigă Lumiére, sfefșnicul grăbindu-se să-i ia mîna.

Se aplecă ceremonios și îi sărută mîna.

– la te uită cine a venit!

Belle începu să se simtă mai în largul ei. Putea ele să fie obiecte din casă, dar zîmbetul lor o cucerise și își dădea seama că fac tot ce pot ca ea să se simtă ca acasă.

– Mi-e puțin foame! zise ea timid.

Atît așteptară Doamna Ceainic și Domnul Lumiére! Bucătăria se însufleți deodată. Furculițele și lingurile săriră repede din sertare, iar farfuriile și pa-

OU DE CUC

Priviți cu atenție coloanele. Ghiciți care cuvînt nu se potrivește cu cele enumerate, deosebindu-se de ele într-un fel sau altul.

1.
crin
liliac
bujor
panseluță
mac roșu	2.
crizantemă
trandafir
narcisă
garoafă
margaretă	3.
lila
mov
sur
bej
roz
argintiu
liliachiu
brun
vișiniu
portocaliu
4.
galben
albastru
negru
alb
gri	5.
înalt
cuminte
dulce
mare
fierbinte	6.
argintiu
liliachiu
brun
vișiniu
portocaliu

Dezlegare:

1. panseluță – e de genul feminin, 2. trandafir – e de genul masculin, 3. sur – e variabil, 4. gri – e invariabil, 5. înalt – are două forme după gen și număr, 6. brun – nu derivă din substantiv.

L. B.

Să rîdem!

– Acuzat, recunoaște că ai greșit.

– Imposibil, domnule judecător, pledoaria avocatului m-a convis că nu am furat.

Un american, un francez și un scoțian se întîlnesc la o nuntă.

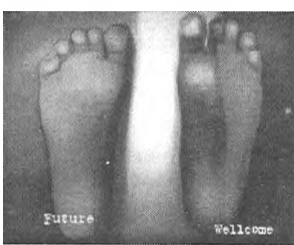
Americanul: „Eu am făcut cadou un serviciu de cafea de 10 persoane.”

Francezul: „Eu am făcut cadou unul de 20 de persoane.”

Scoțianul: „Eu am făcut cadou un clește de zahăr de 200 de persoane.”

Concert „Future” la Centrul Cultural Român din Giula

În Micherechi există de cîțva timp și o formație de muzică ușoară, al cărei gen muzical este mai greu de stabilit. Este vorba de trupa „Future”, compusă din trei tineri micherecheni, pe Gheorghe Berényi, Gheorghe Pătcăș și

Vasile Ciotea. „Future” (pe românește „Viitor”) își va lansa primul CD la sfîrșitul săptămîinii viitoare, în ziua de 14 aprilie, la Centrul Cultural Român din Giula (Piața Liceum nr. 2). Concertul va începe la ora 17.00. - va -

Întemeietorii Școlii Ardelene (II)

1	2	3	4		5	6	7	8		↓
9					10					
11				12						
	13		14				15			
16		17		18		19				
20	21		22		23			24		
25		26			27		28			
29				30		31				
32			33				34		35	
↓						36				

ORIZONTAL: 1. Scriitor iluminist (1763–1920), membru al Școlii Ardelene 9. Gustul oțetului 10. Poetă română, soția lui M. Eminescu (Veronica) 11. Numeral 12. Carte școlară 13. Un loc – cam încurcat! 15. Șre! 17. Unu și o mie unu – la romani. 19. Usturoiul micherechean! 20. Pronume personal 21. Tocit, epuizat 24. Unitate în calendar 25. Ornament muzical 27. Conductă electrică 29. Zimbesc 31. Corp geometric 32. Care aparține uterului 34. Plecat 36. Doamnă, cucoană

VERTICAL: 1. Infern 2. Curte, ogradă 3. Animal sălbatic... cu țepi. 4. Negație 5. Parte a corpului omenesc 6. Prepoziție 7. Îndată, imediat 8. Hazliu 14. Ființa umană 16. Un alt fondator al Școlii Ardelene, istoric și filolog (1761–1821) 18. Gust 19. Acțiune militară 21. Hîda, pocita 23. Unealtă mică 24. Caiet pentru fotografii 26. Concepții, opinii 28. Una dintre cele două părți mari ale Capitalei noastre 30. Fibră textilă subțire 33. Așa începe robotul! 35. Conjuncție.

A. H.

„M-am gândit să-mi scriu amintirile din copilărie, dar mi-am dat seama că cineva a mai scris așa ceva”

Interviu realizat cu profesorul pensionar Gheorghe Santău

Gheorghe Santău este o personalitate care toată viața și-a trăit-o în mijlocul comunității românești din Ungaria: ca profesor și ca director. De mulți ani publică și în revistele românești. Totuși, oricând îl întîlnim, mai putem afla noutăți din viața dînsului, care nu a fost o viață obișnuită.

– Domnule Santău, v-ați născut la Chitighaz, dintr-o familie simplă de țărani români. Cum vă aduceți aminte de anii copilăriei?

– Pe vremea cînd m-am născut, la Chitighaz au trăit foarte mulți români. Oficial s-a spus că 80% din locuitori sînt români. Eu de multe ori mi-am dat seama că au fost și mai mulți. Datorită acestor împrejurări,

mea s-a născut la sălaș și pînă tîrziu a trăit acolo. Atunci nu era obligatoriu ca cineva să termine școala primară, astfel dînsa nu mult a umblat la școală. Nici nu știa să citească și să scrie. După ce părinții mei, prin anii '70, s-au mutat la Giula, ca să fim împreună, (eram singurul copil al părinților), mama avea deseori neplăceri. Cînd îmi so-

Chitighaz, nu știam ce să fac. Numai după clasa a 5-a m-am înscris la școala civilă din Aletea, pentru că nu am fost hotărîți în familie ce să fac. Atît la Chitighaz, la școala primară, cît și la școala civilă din Aletea, peste tot am fost elev eminent. După ce am terminat școala civilă în 1939, nu știam ce să fac. Atunci mi-a venit în ajutor unchiul meu, Ioan Borza, preotul din sat. Unchiul s-a interesat ce vreau să fac, unde vreau să continui. Părinții, în oarecare măsură, s-ar fi mulțumit dacă aș fi învățat o meserie, dar părintele a declarat că rezultatele eminente de la școli înseamnă ceva și copilul trebuie trimis la școală. S-a pus întrebarea, ce să facem!? El ne-a propus ca prin examene de diferență să mă înscriu la un liceu. E adevărat că pe atunci liceele aveau opt clase, iar asta ar fi însemnat pentru mine să intru din clasa a 5-a cu anumite examene de diferență, ca de exemplu din istorie, din latină etc. Și ca să fac cunoștință măcar cu noțiunea de latină, unchiul Borza mi-a adus o carte de latină. Am început să citesc cartea și foarte repede mi-am dat seama că o mulțime de cuvinte din latină seamănă foarte mult cu cuvintele românești pe care noi le folosim. Atunci s-a trezit prima dată în mine sentimentul că românii au ceva comun cu latinitatea...

După ce am terminat anii de liceu la Bichișciaba și am luat bacalaureatul, iarăși am stat în fața unei di-

una cu alta. Medicina veterinară mi s-a propus poate din cauza că tatăl meu ținea multe animale la casă și uneori era nevoie de ajutorul meu. Mi-a plăcut în-deletnicirea aceasta din practica medicului veterinar din sat.

ția și teologia, a venit cu un nou argument: „Ai obișnuit să citești ziarele? Ai auzit de Cotul Donului din Rusia? Acolo era marele război al germanilor cu rușii. Dacă ai merge la teologie, te-ar scuti de armată, iar dacă nu, ai muri în război

Părinții lui Gheorghe Santău

mai pe urmă și datorită tatălui meu, care a fost un om citit și a știut să povestească multe despre istoria românilor din Transilvania și din Ungaria, toate acestea au condus acolo că m-a interesat totdeauna soarta românimii din Ungaria. Am crescut în acest sens și am făcut și eu multe ca să nu mă desprind de români.

– Înseamnă că tatăl dvs. a fost acela care v-a sprijinit mult la învățătură. Ați terminat școala primară la Chitighaz...

– Fiind născut în 1923, abia la vîrsta de 7 ani am putut începe școala generală din Chitighaz. Pe vremea aceea n-a fost școală românească, deși românii formau 80 la sută din populația localității. Tatăl meu, care s-a născut în 1901, a făcut șase clase primare românești. Îmi aduc aminte de povestirile tatălui meu, în care pomenea anumiți învățători români, care au contribuit mult ca românimea din Ungaria, mai ales din Chitighaz, să își păstreze identitatea: învățătorii Țambic, Dolga ș.a. Mulți au fost. Contrar tatălui meu, mama

sea cîte-o scrisoare recomandată sau erau trimiși bani de undeva, mama era în dilemă, pentru că nu știa să scrie, să iscălească. Atunci m-a rugat ca să-i scriu numele de SZANTÓ JÁNOS-NÉ, așa vizibil, citeț, ca ea să poată învăța din asta. Apoi făcea exerciții, vreo două-trei caiete le-a umplut cu numele acesta. Pînă la urmă a învățat să-și scrie numele.

Echipa de dansuri populare a Colegiului „N. Bălcescu” din Budapesta

– Revenind la anii școlari unde ați continuat după școala generală?

– După patru clase la

leme. Două posibilități mi-au stat în față: să mă fac medic veterinar sau jurist. Știu, nu au mult în comun

Față-n față cu dr. Petru Groza la Colegiul „Mocsáry Lajos”

– Și de ce v-a atras dreptul?

– Am citit în diferite reviste și cărți despre juriști, avocați sau judecători renumiți, viața lor m-a atras foarte mult. După bacalaureatul de la Ciaba, în 1943, iarăși nu știam ce să fac. Din

sau ai îngheța acolo.” Acest argument a fost decisiv pentru mine. Am renunțat la medicina veterinară, la drept încă nu prea, dar am acceptat teologia, ca să scap de armată.

– Deci, teologia v-a scutit de înrolare...

La întîlnirea de 5 ani a promoției din 1967

nou a venit bunul meu unchi Borza, care ne-a sfătuit să încep teologia la Cluj. Distanța nu era problemă, pentru că atunci, după dictatul de la Viena din 1940, Ardealul de Nord și Clujul aparțineau Ungariei. Eu i-am dat de înțeles unchiului că nu sînt religios, astfel de om nu se poate face preot, la care unchiul m-a sfătuit să fac paralel, pe lîngă teologie și dreptul.

– Totuși, care a fost argumentul unchiului ca să studiați teologia?

– Una dintre posibilitățile românilor din Ungaria era în primul rînd preoția. A fost mare nevoie de preoți, pentru că pe la sate au fost foarte mulți români. După ce i-am dat de înțeles insistent că nu mă atrage preo-

– După ce, în septembrie '43, am început cursurile la teologie, peste o lună am fost chemat la recrutare la Chitighaz. Eu m-am dus într-o haină închisă și nici nu trebuia să mă dezbrac. A trebuit doar să le spun dacă sînt sănătos sau ba. Sigur că sînt sănătos – am răspuns. După aceea am fost căutat în mod oficial, prin scrisori. Atunci am cerut din partea teologiei un certificat de scutire, pe care l-am trimis la Budapesta și pe baza căruia am fost scutit de armată.

– Dar visul de a fi jurist...?

– În 1944, la începutul lui aprilie, s-a terminat anul școlar la teologie, din cauza războiului, pentru că a venit frontul.

(Continuare în pag. a 11-a)

„M-am gândit să-mi scriu amintirile din copilărie, dar mi-am dat seama că cineva a mai scris așa ceva”

Interviu realizat cu profesorul pensionar Gheorghe Santău

(Urmare din pag. a 10-a)

În vara anului '44, românii s-au rupt de germani și s-au aliat cu rușii care trebuiau să treacă prin Ungaria. În aceste împrejurări, eu iarăși n-am știut ce să fac.

La statua lui Ovidiu din Constanța

Au trecut luni întregi. Prin octombrie, armatele aliate, rușii și românii au intrat în sat la noi, apoi au plecat mai departe. După asta o vreme nu mai era frontieră între România și Ungaria. Oamenii puteau trece oricând

nici un act oficial, astfel m-am hotărât să mă duc la poliție, să anunț că eu sînt român din Ungaria și am venit să fac studii juridice. În urma convorbirii cu comisarul Budnic, acesta, după ce mi-a înregistrat datele, mi-a spus că o să primească răspuns de la Alba-Iulia, ce să facă cu mine. Am stat acolo 8 zile în arest, împreună cu alte persoane „dubioase”, oameni de neîncredere, murdari, puturoși. În ziua următoare am primit de la Budnic un carnet cu datele mele, care m-a anunțat că sînt liber. În oraș l-am întâlnit întâmplător pe Teodor Abrudan, un băiat din Bihor, care un an mai devreme era tot student la teologie. El m-a dus la universitate, la cămin, iar în scurt timp mi s-au rezolvat toate problemele. Deci, mi-am continuat studiile teologice, o dată cu cele juridice, cu un an de diferență.

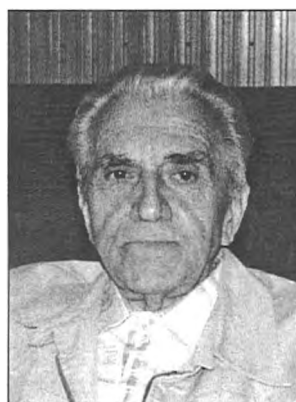
– După ce ați terminat studiile, care carieră ați început-o?

– În 1947 am terminat teologia, iar la drept am ter-

El m-a angajat acolo ca pedagog. În cursul verii am dat anumite examene din matematică și chimie, după care am primit certificat și am putut să predau. Și deoarece erau mari greutăți cu manualele școlii românești din Giula, am ajutat la soluționarea acestor probleme: am tradus din maghiară în română aritmetica și chimia pentru clasa a 8-a și chimia din clasa I la liceu.

– Câți ani ați fost profesor?

– Am predat pînă în 1955, după care am devenit directorul Căminului I. C. Frimu. M-am simțit foarte bine ca pedagog. La școala din Giula am fost atras foarte mult de comunitatea românească. Dreptul, deși m-a interesat, nu m-a satisfăcut. Mi-am dat seama că nu strică dacă omul își lărgeste într-una orizontul. În 1983 am ieșit la pensie. E adevărat că dacă aș lua viața de la început, cîteva treburi le-aș raționaliza puțin,

Gh. Santău azi

dar nu le-aș schimba. Sînt mulțumit cu ceea ce am făcut și cu ceea ce pot face astăzi.

– La 22 martie v-ați lansat cartea, care poartă titlul „Amintiri”.

– La un moment dat m-am gândit să scriu amintiri din copilărie, dar mi-am dat seama că cineva a scris așa ceva. Am început cartea cu evenimente familiale din copilăria mea. Al doilea capitol este acordat

amintirilor transilvănene, celor patru ani pe care i-am trăit în Ardeal. Apoi „Amintirile viitorului”, după cartea elvețianului Erich von Däniken. Mi-au plăcut mult excursiile, așa că următorul capitol cuprinde „Note de drum”, călătorii în Transilvania. Am vrut ca prima mea carte să prezinte și cîteva din cercetările mele istorice despre românii din Ungaria și Transilvania.

– „Amintiri” este prima carte. Urmează și alta?

– Încă nu știu sigur, dar am un material gata pentru o carte de 200 de pagini. Anume „Cercetări istorice”, în care este vorba despre istoria Chitighazului, a românilor din Ungaria și Transilvania. Norocul comunității noastre este că în ultimii ani am primit foarte multe cărți folositoare din România. Dacă aceste cărți nu ar fi ajuns la noi, nici eu nu aș ști să fac atîtea cercetări.

Rita Ruja

În grai viu

Am citit că...

„Omu pă cum îmbătrînește, și din cap și din picioare, tă' mai greu să clătește.” Zicala asta, dacă-m aduc bine aminte, cîndva în prunție u-am auzit prima dată dă la on moș d-a-mne, cînd odată, gătindu-să să vină acasă dă la plug, o fujit on cal dă la iel, da' iel nici nu s-o prăbălit să-l prindă, ce o vinit acasă dîpă ajutor. Îm pare că ș-amu îl vād pă moșu nost cu deplelele și zbiciu înt-o brîncă, în vreme ce cu cielaltă brîncă fine dă zadie în care o adus ceva acasă, – așe conduce calu rămas în ham. Nu zic că nu l-am înțăles io și atunci, da' îi una să înțăleji ceva, și-i alta să ș-o sîntăști pă ptele ta.

No-amu, dă zicala asta dîn ce în ce tă' mai des îm aduc aminte, fie că-i voarbă dă bătrîni semeni cu mine, fie că-i voarbă dă greutățile cu care mă zbat io dîn cînd în cînd. Bunăuară așe stau io și cu cititu: Citesc o dată o scriere, n-o-nțăleg bine, o citesc înc-o dată, înțăleg mai multe... Noroc că am vreme să citesc ctîr și dă mai multe uări cît-o știre. Cam așe cum s-o-nțiplat și dumineca trecută.

Vă spun că dăspră ce am citit înt-on săptămînal dîn România. Îi voarbă că nu dămult, înt-on stat din America, o părete dă oameni timp dă patru luni ș-or fînut întisă înt-on șifon fătuta lor dă opt ani. Patru luni dă zile fătuta n-o căpătat alceva dîcît pită și apă. În șifon n-o căpătat nici lumină, nici hane curate, d-a-ncă și lucrurile mici și mare tă' acolo și le-o făcut, așe că vă putețî întipui ce putoare s-o făcut în șifon timp dă patru

luni. În vreme asta fătuta o scăzut pînă la 11 kile. Apu cînd poliștii u-or dus la ăspital, fătuta o zis cătă doctori cum că ie numa dă doi ai trecută-i, și că ie nu iubește pă nime-n lume.

Știre asta u-am citit cel pușin dă trii uări. Întîie uară d-aceie că pîntru mine limba în care s-o scris veste asta o fo' cam complicată, cu voarbe nu pre cunoscută dă noi. A doaua uară d-aceie u-am mai citit o dată că să înțăleg că dirce ș-or întis pîntrîi fătuta în șifon, că o fost scris ceva cauză, da' asta nu u-am înțăles nici atunci, nici d-atunci, bunăuară nici cînd u-am citit și a triie uară veste tristă și proastă. Pă cum n-am înțăles nici aceie cum să pot naște și trăi pă pămînt oameni care fac una ca asta cu pruncii lor.

În privința asta n-am ajuns să fiu mai dăștept nici amu, cînd m-am hotărît să vă scriu dăspră întimplarea citită, dăuarece, vrînd năvrînd, io numa la animale mă gîndesc: încă n-am văzut, n-am auzit, n-am citit că uarecare animal să-ș bîntălească sămînție lui, să-ș pedepsască urmașu lui, să nu să-ngrîjească dă vița lui. Dîpă tâte așe mi s-ar pute pune întrebare că atunci io ce părere am dăspră oamenii care nu numa că-ș chinuiesc pruncii, ce îi și omoară? Sîncer să fiu, și la una ca asta numa la animale mă gîndesc. Da' să mă credeț că nu numa d-aceie că amu și capu mneu să clătește mai cu greu...

Vă dorește sănătate cît mai bună și numa bine:

Ion Podaru
pensionar

La întîlnirea de promoție după 30 ani

în cealaltă țară. Eu de multe ori m-am dus la gară, să aflu de la soldații români despre situația din Ardeal. Odată am primit de la unul dintre soldați ziarul Universul, în care am citit despre posibilitățile universitare române. Știam eu că în timpul războiului universitatea română din Cluj s-a refugiat la Sibiu, dar nu eram sigur. M-am hotărât să „dau o fugă” pînă la Sibiu, pentru că nu era nevoie de pașaport. Pe la începutul lui noiembrie m-am dus la Sibiu. Nu știam cît voi sta acolo, ce va fi, cum va fi... Într-o dimineață, cînd am ajuns la Sibiu, nu știam, la repezeală, unde să-mi încep treburile. N-aveam la mine

minat anul 3. Atunci am venit acasă la părinți să discutăm cum să facem mai departe. Aurel Bodirca, un coleg care terminase tot teologia din Cluj, mi-a vorbit despre un cămin nou, Căminul „Mocsáry Lajos”, înființat la Budapesta. Am plecat la Budapesta, unde am aflat că după examene de diferență pot să mă transfer la universitatea de drept. Și anul următor, cînd noi ne-am mutat la Căminul Bălcescu din Curtea Gojdu, la fel, m-am pus pe treabă. În '49 am cîștigat absolutoriu. Am ajuns în contact cu Zaharia Unc, originar din Cenadul Unguresc, care era directorul Căminului „I. C. Frimu” din Giula.

Nicolae Tonitza

(1886–1940)

O fetiță oarbă

Născut la Bîrlad, în anul 1886, *Nicolae Tonitza* este remarcat încă de tânăr de profesorii săi ca un talentat desenator și un mînuitor iscusit al culorilor, fie ele de acvarelă, fie de ulei. Prin urmare, era firesc ca tânărul să-și continue studiile pe linie artistică, urmînd cursurile Academiei de arte frumoase din Iași. Aici i-au fost colegi și alți viitori pictori de seamă. Împreună cu colegii Dimitrescu, Șirato și O. Han formează „Grupul celor patru”. Ambiționat de primele succese artisti-

ce, în 1908 tânărul pleacă la studii de belle arte la München, iar din 1911 îl aflăm deja student la Paris. În afara studiilor de la Academia de arte, tânărul român studiaza și în atelierul din Paris al lui E. Aman-Jean și are posibilitatea să

facă studii după pictori celebri. Încă din această perioadă Tonitza se face remarcat prin calitățile sale de fin colorist și prin prospețimea senzațiilor. Prin aceste calități își croiește repede drum spre originalitate și spre apreciere publică. Problemele impresionismului, cuceririle postimpresioniștilor și modul decorativ și echilibrat de a gândi compoziția îi determină categoric orientarea estetică. Întors în țară, Tonitza este repede remarcat de publicul saloanelor, unde i se apre-

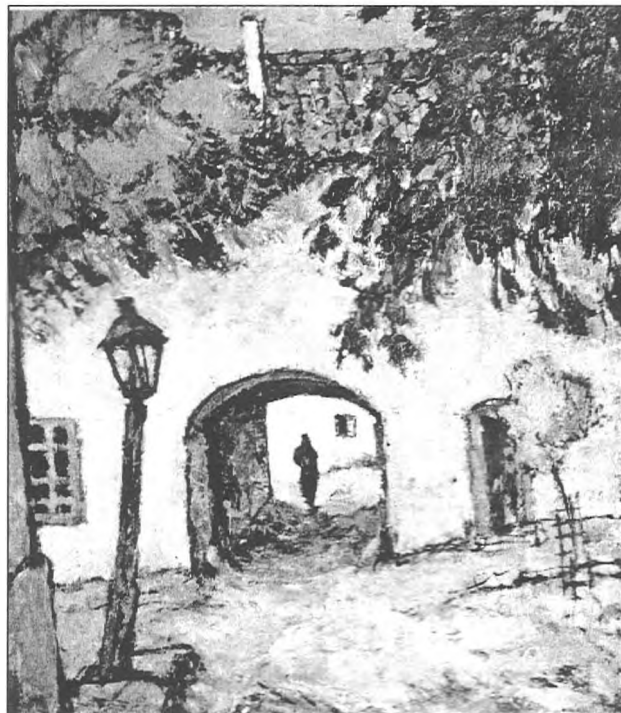
ciază senzualitatea temperată, strălucirea culorilor, rafinamentul nuanțelor, cromatica armonică, echilibrul dintre formă și culoare. În ciuda acestor calități evidente, începutul carierei l-a consacrat mai ales ca grafician. Iar în cadrul acestui gen artistic, mai ales grafica de presă, caricatura publicistică, ilustrațiile l-au făcut repede cunoscut. Dintre revistele vremii a colaborat mai mult la „Facla”, „Rampa”, „Clopotul”, „Cuvîntul liber”. O dată cu desenele sale spirituale, cu tentă de umor și malițiozitate i-au apărut și primele recenzii, critici de artă, comentarii. Toate acestea au dovedit implicarea artistului în viața social-culturală a epocii și înclinațiile spre arta militantă. Reîntors la Iași, Tonitza a fost profesor la Școala de arte frumoase, iar din 1934, pînă la sfîrșitul vieții, a fost rectorul aceleiași școli.

Deși a fost unul dintre ilustratorii și graficienii cei mai fecunzi ai timpului, creația de rezistență a lui Nicolae Tonitza rămîne fără îndoială pictura. Prin arta sa a rămas (dincolo de frămîntările social-politice ale timpului) unul dintre pictorii români cei mai mari ai secolului XX, printr-o oglindire senină a realității, prin continuarea idealurilor estetice clasice, prin cultul frumosului. Pentru Tonitza, arta a fost înțeleasă ca o expresie a valorilor spirituale universale, veșnic valabile.

Creația plastică a lui Tonitza a lăsat artei românești peisaje dobrogene, peisaje de cîmpie, imagini sătești, portrete de vitalitate subtilă, naturi statice pline de căldură, compuse într-un joc rafinat al luminii în tonuri vibrante. Un loc deosebit l-au ocupat în creația pictorului portretele de copii, care prin ingenuitatea lor impresionează privitorul, dar care conțin deseori și detalii de umor, făcîndu-ne parcă cu ochiul...

Copii

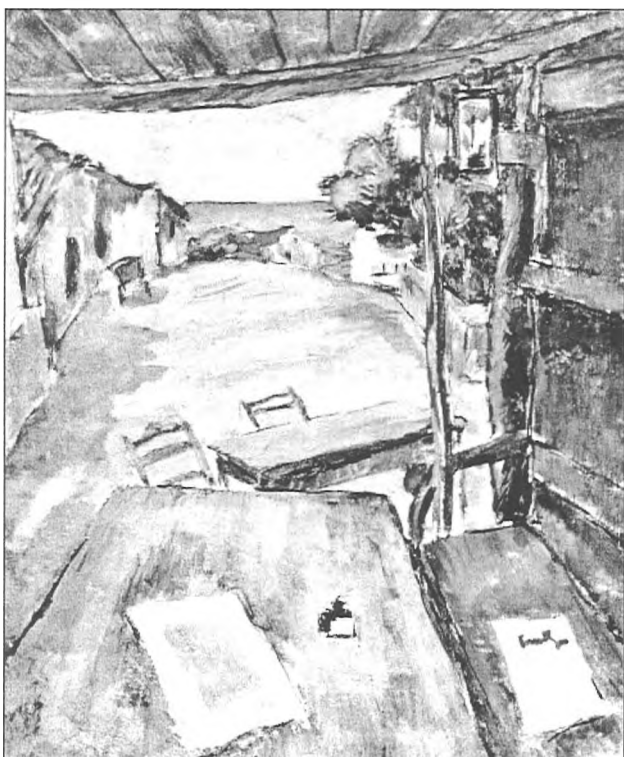
Studiu Mangalia

Cimitir turcesc la Mangalia

Schitul Durău

De numele lui Nicolae Tonitza se leagă și monumentală pictură interioară a mănăstirii Durău, de la poalele Ceahlăului. Picturile au fost realizate într-o tehnică specială, unică, pictorul topind culorile în ceară.

Cafenea la Mangalia

În legătură cu culegerea și prelucrarea proverbelor și zicătorilor micherechene, evocare apărută în numărul din 22 martie a.c. (Fr. nr. 12, p. 13) am făcut aluzie la faptul că, pe parcursul adunării zicalelor din satul meu natal, interlocutorii chestionați, pe lângă specia de care eram ocupat atunci, adesea îmi spuneau și alte specii ale liricii populare, „cu precădere strigături, pe care, atunci încă doar pentru orice eventualitate, la fel le treceam în registru”. Le-am notat, o dată, pentru a le mîntui de pierire – așa cum am văzut de la *Hermina Szakadati*, care își scrisese lucrarea de diplomă din strigături chitighăzene – apoi pentru că atunci deja aveam înregistrate la magnetofon cîteva zeci de strigături din Cenad, Bătania și Săcal, cu gîndul comun al cîtorva dintre membri Cercului folcloric constituit la începutul anilor '60, potrivit căruia ar fi bine dacă s-ar aduna din toate localitățile populate și de români cît mai multe piese de acest gen pentru a le publica într-un volum frumușel, așa cum am văzut mai ales de la mai mulți folcloriști ardeleni, precum și din alte zone folclorice românești. (La Uniune, încetîșor, se adunau publicații folclorice de tot felul, din care mi s-a creat unica posibilitate de a învăța cite ceva despre diferitele specii ale liricii populare.)

Șansele erau minime, speranțele și mai mici, totuși, cînd am terminat cu zicalele, am trecut la culegerea strigăturilor. Metoda a rămas neschimbată: cu ocazia tot mai frecventelor mele deplasări la Micherechi, luam cu mine notele, îmi vizitam cunoștințele, le citeam exemple din stocul deja cules, iar chestionații îmi recitau strigături decît frumoase și mai frumoase. Eu notam, dinșii îmi recitau, dar nu prea puteam ține pasul cu ei. Dar și mai multe dificultăți mi s-au impus în cursul unei nunți, cînd atît în cale spre Casa satului, cît și la reîntoarcere, precum și în timpul petrecerii ocazionale mă străduiam să așez pe hîrtie cît mai multe din strigăturile scandate de cei în dans și horă.

Mențiune: Cu prijejul acestei petreceri nupțiale mi-am dat seama că, în za-

Un volum – de trei „autori”

„FLORICELE”

Strigături din Micherechi

„În vasta și bogata creație populară a micherechenilor, locul de frunte îl ocupă, fără-ndoială, strigăturile. Aceste versuri populare – zise aici și »strigături«, »dăscîntece« și mai rar »chiuituri« – sînt cunoscute, de la mic

la mare, de toți locuitorii comunei ca frumoase »floricele« care însoțesc cu multă duioșie toate petrecerile locale și care intensifică buna dispoziție a unei comunități.” (FLORICELE, Cu-vîntul redactorului, p. 113)

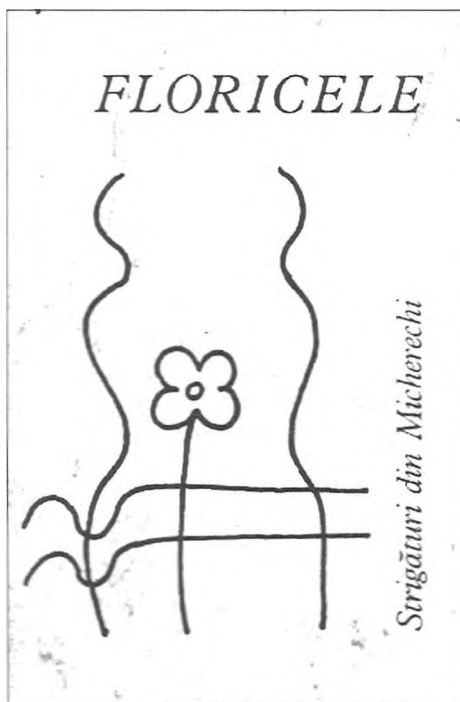
dar orice încercare, strigăturile nu pot fi calificate și rînduite în categorii clare sau în grupe fixe, deoarece majoritatea lor exprimă proprietăți și relații generale și esențiale în primul rînd cu petrecerea în sine, apoi cu jocul și cu muzica, și nu în ultimul rînd cu unele fenomene specifice ale vieții și ale realității cotidiene. Ca urmare, majoritatea decisivă a aceluiași strigături au funcții multiple (flexibile și variabile), ele pot fi recitate cu mai multe prilejuri, în deosebite împrejurări și cu diferite pretexte – joc duminical, nuntă, petreceri în birturi, șezători, recrutări, vergeluri, onomastice ș.a.m.d. – deci nu se merită să le grupăm într-o formă sau alta, deși, cîteva, numeric foarte puține, se leagă strict de cîte un eveniment social bine determinabil.

În anii 1965–1968 eu

pe consătenii mei *Gheorghe Martin, Ioan Berényi, Mihai Ruja* sau *Ioan Ruja*. Îi amin-

ani, eram singur singurel, cu colecția mea – bătută la mașină – dar așezată la pupitrul, și cu rugămîntea consecventă către șeful meu de serviciu ca să mi se asigure bani pentru scoaterea de sub tipar a culegerii. Petru. Silaghi și în acest caz a rămas ferm și hotărît: „Nu avem bani pentru publicății în plus!” După acest refuz categoric – și repetat de numeroase ori – eu am renunțat la continuarea culegerilor.

Norocul atunci mi-a bătut în geam, cînd domnia sa a aflat că și *Gheorghe Martin* și *Ioan Ruja* au deja adunate strigături micherechene, sfătuindu-mă ca să iau legătura cu dinșii, și să încercăm să readcăm împreună volumul imaginar. N-am avut încotro: m-am prezentat la ambii, le-am schițat posibilitatea, acum cu acordul și permisul șefului, de a edita un volum complet din cele

tisem doar pe prietenii micherecheni, dat fiind că, pe parcurs, mi-am dat seama că din planul inițial – o colecție amplă de strigături ale românilor din țară – în lipsa unor persoane din alte

lografiate frumos, cum se cuvine, și am așteptat. Am fost nevoiți să lăsăm să treacă timpul, sperînd că și domnul *Ioan Ruja* va termina cu treaba la care s-a angajat, și că ne va pune la dispoziție materialul adunat, deoarece am contat pe contribuția dînsului și pentru faptul că aceasta era una dintre condițiile puse de conducătorul organizației gazdă.

Mențiune: Domnul *Ioan Ruja* însă nu s-a pripit. Luni de-a rîndul ne-a promis, însă noi am rămas fără material, aranjat cumva, de la o promisiune la alta. Cînd apoi s-a saturat de sîciilele noastre, m-a invitat la Micherechi pentru a-mi preda colecția sa. Numai că această colecție a constat dintr-o sumedenie de fișuri și caietele cu înregistrări de strigături adunate de elevii de la cursul superior al școlii la care preda dînsul în perioada respectivă...

În fine, materialul s-a adunat, aveam la dosar cca. 8-900 de strigături micherechene – printre care o multime de variante, dintre care numai cele mai semnificative au fost introduse în volum – numai că o mare parte a pieselor colecționate figurau la toți trei culegătorii, ceea ce a pretins de la redactor o selecție minuțioasă. Rezultatul final al selecționării după criteriul evitării „dubletelor” a fost o cifră de cca. 550 de strigături. Ațitea au căpătat loc în volumul intitulat *FLORICELE* – titlu ales de subsemnatul, după denumirea locală a unor flori mărunte și albicioase de pe imașul satului nostru de baștină.

Mențiune: Însă, deși pe la sfîrșitul anului 1972 a fost pusă la punct toată lucrarea, cu prefață și postfață, cu glosar și indice al informatorilor, cu recomandarea lectorului *Mihai Cosma* și coperta și ilustrațiile lui *Ștefan Oroian* – Uniunea nu avea bani pentru publicații în plus nici atunci, dar și în acest caz ne-a venit într-ajutor *Béla Csende*, șeful Secției pentru învățămînt din cadrul Sfatului județean Bichiș, cu sprijinul căruia ni s-au asigurat toate cheltuielile necesare, ca apoi, în anul 1975 să vadă lumina tiparului modestul volum de „dăscîntece” din Micherechi.

Alexandru Hoțopan

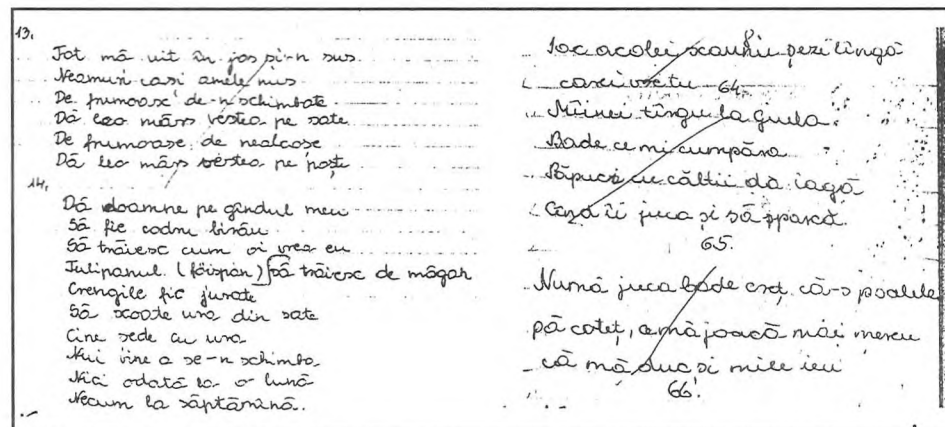
„Secvențe” din caietele Floricăi Marc și ale Anei Balint

am cules vreo 350–400 de „floricele” micherechene, activitate despre care știa și secretarul general al Uniunii, îndeletnicire la care atît eu, cît și *Petru Silaghi* îi îndemnam și pe alți activiști de pe teren, printre care și

localități populate și de români, care s-ar fi încadrat cu seriozitate în această acțiune, nu se va putea realiza. Așadar, am rămas noi, cîțiva micherecheni.

Și mai precis spus: la început, timp de vreo doi-trei

adunate în trei. Numai decît ne-am înțeles. De la comuniunea de idei am trecut la fapte. În scurt timp, domnul *Gheorghe Martin* mi-a adus la *Giula* colecția sa, numeric aproape tot atîtea cîte aveam adunate și eu, dacti-

Fotbal

Într-un meci amical desfășurat pe Stadionul „Gheorghe Hagi”, România a trecut cu 4-1 (4-0) de Ucraina

Joc promițător la Constanța

„Tricolorii” au câștigat fără probleme „derbyul” ultimelor două victime ale Sloveniei în barajele de calificare. Pancu a reușit o „dublă” și s-a accidentat grav la o fază în care a trimis mingea în transversală. Dorinel Munteanu și Ganea au completat lista marcatorilor „tricolori”.

Naționala României a jucat miercură trecută, la Constanța, al doilea meci amical al anului (primul fiind acel 1-2 de la Paris, cu Franța), pe care l-a și câștigat, scor 4-1 (4-0), în fața Ucrainei. De menționat că ucrainenii au fost eliminați de Slovenia în barajul pentru calificarea la Euro 2000, iar românii au pierdut în fața aceleiași adversar barajul pentru Mondialele din acest an. Pe o vreme rece și sub privirea a aproximativ 10.000 de spectatori, cu Gică Hagi în tribuna oficială, „tricolorii”, care au jucat în echipamentul „cu ghinion”, cel complet roșu, au abordat un sistem ofensiv, un 1-3-4-1-2 elastic, lucru mai rar întâlnit la selecționerul Iordănescu. Astfel, pe un fond de ofensivă totală a „tricolorilor”, în fața unui adversar surprinzător de slab (ce-i drept, în Ucraina s-a jucat luni etapa de campionat, iar internaționalii au ajuns pe Litoral abia marți seara), România a marcat patru goluri pînă la pauză, primul după un șut frumos al lui Munteanu de la 25 de

metri, al doilea de Pancu, din fața porții goale, după o fază creată pe stînga de Mutu, din nou Pancu, după o lansare a lui Munteanu, și Ganea, cu un șut de la marginea careului mare. Rapidistul a fost aproape de „triplă” pe finalul primei părți, cînd a nimerit transversala cu un lob de la 15-16 metri, fază la care a suferit și o accidentare, probabil o rupătură musculară. Repriza a doua, în care Iordănescu a aruncat în luptă și rezervele, a început cu singura fază de fotbal a oaspeților, care au și marcat prin Siscenko, Stelea

reușind „performanța” de a atinge pentru prima oară mingea atunci cînd a scos-o din plasă! De aici încolo, probabil și din cauza schimbărilor efectuate în ambele echipe, jocul s-a încîlcit, pînă la final ducîndu-se o luptă oarbă pe mijlocul terenului.

ROMÂNIA-UCRAINA
4-1 (4-0)

Au marcat: D. MUNTEANU (11), PANCU (16, 29), GANEA (35) / SISCENKO (49)

Stadion: „Gheorghe Hagi”, Constanța; spectatori: 10.000

ROMANIA: Lobont (46 Stelea) - Radoi (75 Ghionea), Gh. Popescu, Filipescu (68 Soava)- Contra, Codrea (75 A. Stoica), D. Munteanu, Chivu (46 Rat) - Mutu (68 Cl. Niculescu) - Ganea, Pancu (46 Cernat). Antrenor: Anghel Iordănescu.

UCRAINA: Reva (46 Levitki) - Parfenov, Holovko, Vasciuk, Zadorojnii - Zubov (46 Karmiliev), Popov (74 Maximov), Gusin (46 Timosciuk), Siscenko - Rebrov (65 Oniscenko), Voronin (56 Melascenko). Antrenor: Leonid Buriak.

Cartonas galben: Voronin.

Au arbitrat: G. Douros (Grecia) - T. Constantinescu, Ad. Vidan.

Din presa română

Formula-1

Barrichello n-a avut noroc nici acasă

Sîmbătă, la antrenamentul oficial, nici pînă în ultimele momente n-am putut fi siguri, în ce fel se vor înșira piloții la linia de start. Atunci ne-am putut da seama, ce importantă

Montoya mai primise o amendă de 10 secunde încă și la cursa din Malaysia. Se prea poate că de data aceasta juriul nu a fost destul de atent? În orice caz, începînd din acel

poate avea chiar numai o singură secundă în cazul sportului tehnic. O luptă îndrăgănită s-a dat între Montoya și frații Schumacher. La antrenament, viteza medie a lui Montoya a fost de 212.167 km/h. Și numai 1:13.114 de minut i-a trebuit lui M. Schumacher într-o rundă, cu un timp de 1:13.241, iar lui R. Schumacher cu 1:13.328. Fantastic!

La antrenamentul de duminică dimineața era cît pe aci să se fi întîmplat un accident tragic: Nick Heidfeld a sosit cu viteză prea mare în curba Senna, și nu l-a putut depăși pe Bernoldi numai pe partea interioară a pistei, unde se afla o mașină a salvării. Prima ușă din stînga salvării fiind deschisă, a fost „luată” de mașina Sauber a lui Heidfeld. Noroc că nimeni nu s-a accidentat.

Și a venit momentul startului de pe renumita pistă din Sao Paulo. Imediat, după primii metri de start, M. Schumacher a tras cu mașina spre mijlocul pistei și nu l-a lăsat pe Montoya să-l depășească. La rîndul său, Montoya s-a tamponat, demolîndu-i-se mașina. Astfel a fost nevoit să se retragă în boxă, pierzînd 19 secunde de valoroase. Pe deasupra, tot

moment, pilotul „bătrîn” Schumacher a condus coloana monstrelor de pe asfaltul fierbinte de la Sao Paulo, dovădind că este unul dintre cei mai buni piloți ai lumii, cu o rutină extraordinară.

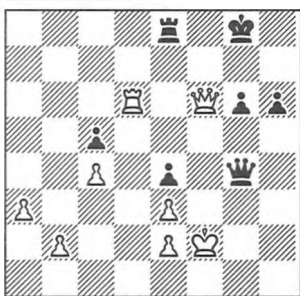
Și de astă dată Barrichello a fost urmărit de ghinion. Degeaba a condus în mai multe runde șirul rivalilor săi Michael și Ralf Schumacher. În runda 16 motorul mașinii i s-a defectat și pilotul favorit al cursei a fost nevoit să abandoneze competiția. Se pare că nici acasă la el nu l-au ocrotit zeii...

Și cursa a generat surprize pînă în ultima clipă: marele fotbalist de odinioară Pele, acum ministrul sportului din Brazilia, urma să lanseze drapelul alb-negru, drept semn al trecerii liniei de sosire. Întîrziînd momentul, nici Michael, nici Ralf Schumacher nu au trecut linia finisului la drapelul lansat de Pele. Doar D. Coulthard, sosind al treilea, a putut vedea fluturînd drapelul din mîinile lui Pele.

În privința cursei de la Sao Paulo, cel mai rapid pilot al cursei a fost totuși Montoya, care în runda 60 a zburat cu viteza de 1:16.079 sec.

MIC

ȘAH

Negrul mută. Legare
Rezolvarea exercițiului:

1. ...Tf8 2. Td8 Dh4

Următoarele meciuri

6 aprilie (sîmbătă)	
Jaca-DEAC	15.30
Szerép-Sácal	15.00
Pocel-Téglás	15.00
Aletea II.-Nagybányhegyes	16.30

7 aprilie (duminică)	
Giula Termál FC-Demecser FC	16.30
Leta Mare-Sátorajaujhely	15.30
Micherechi SE-Magyarbányhegyes	16.30
Tótkomlós TC-Bátania TK	16.30
Békéssámszon TK-Chitighaz	16.30
Aletea SE-Kunágota TE	16.30
Csabacsüd-Leucushaz	16.30

Gimnastică

Marius Urzică, din nou cel mai bun la cal cu mînere

În întrecerile masculine de gimnastică din cadrul Cupei Mondiale desfășurate acum două săptămîni la Cottbus, în Germania, reprezentantul României Marius Urzică a rămas imbatabil la cal cu mînere. Campion olimpic la Sydney la acest aparat, Marius Urzică s-a clasat pe primul loc cu 9,730 puncte, devansîndu-l pe italianul Alberto Busnari (9,310). Pe locul al treilea s-a clasat un alt român, Ioan Suciu, care la sol a încheiat al șaptelea. Tot Suciu s-a calificat și în finala de la sărituri, iar Marian Drăgulescu la paralele.

Ultimele rezultate ale echipelor de fotbal

Campionatul NB II.	
Orosháza FC-Giula	5-0
Campionatul NB III. Grupa Tisza	
Mezőkövesd-Leta Mare	5-0
Campionatul Județean, Bichiș, div. I.	
Bátania-Șercad	2-1
OMTK-Micherechi	0-1
Campionatul Județean, Bichiș, div. II.	
Mezőkovácsháza-Aletea	1-2
Chitighaz-Crîstor	1-1

ROMÂNIA

TVR

Luni 8 aprilie

6.00 Jurnalul de dimineață 6.30 Strict necesar 7.30 Bravo, Bravissimo (R) 9.00 Surprize, surprize... (R) 11.30 Teledicționar (R) 12.30 Spectacolul lumii (R) 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 Istorie polemică 14.00 Pro Patria 15.00 Cronica 16.30 Interes general 17.30 Gala premiilor UNITER 2002 19.00 Jurnal 19.30 Curat Caragiale! Parol! 19.35 Gala premiilor UNITER 2002 22.00 Față-n față 23.00 Jurnalul de noapte 23.15 51% Europa 24.00 Marele Jazz 1.00 Jurnal (R) 1.30 Curat Caragiale! Parol! (R) 1.35 Interes general 2.35 O vedetă populară (R) 3.40 Spectacolul lumii (R) 4.10 Față-n față (R) 5.10 51% Europa (R).

Marți 9 aprilie

6.00 Jurnalul de dimineață 6.30 Strict necesar 7.15 Serial. Pasiuni (R) 7.55 Debut 50 plus (R) 9.55 O vedetă populară (R) 10.00 TVR Timișoara 12.00 Ora G (R) 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 Puncte cardinale 14.00 Față-n față (R) 15.00 Cronica 16.00 Feminin 16.45 Serial Pasiuni 17.30 Corect 17.35 Căreul de aur 18.15 Știri 18.25 Istoria fotbalului 19.00 Jurnal 19.45 Curat Caragiale! Parol! 19.50 Film. Concurs la Doo Bar 21.35 Amprente 21.50 Frontal 22.50 Jurnalul de noapte 23.00 Lumea dansului 24.00 Feminin (R) 0.50 Jurnal (R) 1.35 Curat Caragiale! Parol! (R) 1.40 Puncte cardinale (R) 2.10 Istorie polemică (R) 2.40 Film. Bucătărie americană 4.15 Frontal (R) 5.15 Căreul de aur (R).

Miercuri 10 aprilie

6.00 Jurnalul de dimineață 6.30 Strict necesar 7.15 Serial. Pasiuni (R) 8.00 Film (R) Concurs la Doo Bar (R) 9.40 Amprente (R) 9.55 TVR Cluj 12.00 Tezaur folcloric (R) 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 Oameni ca noi 14.00 Bucuriile muzicii 15.00 Panorama 16.00 Medicina pentru toți 16.45 Serial Pasiuni 17.30 Corect! 17.35 Căreul de aur 18.15 Știri 18.25 Istoria fotbalului 19.00 Jurnal 19.45 Teatrul Național de Televiziune prezintă: O noapte furtunoasă de I.L. Caragiale Prima parte 21.10 Cu ochii-n 4 21.45 Recurs la morală 22.45 Jurnalul de noapte 23.00 Infomania 24.00 Poveste de dragoste (R) 0.45 Jurnal (R) 1.30 Lumea dansului (R) 2.30 Cu ochii-n 4 (R) 3.05 Infomania (R) 4.05 Recurs la morală (R) 5.05 Căreul de aur (R).

Joi 11 aprilie

6.00 Jurnalul de dimineață 6.30 Strict necesar 7.15 Serial Pasiuni (R) 8.00 Teatrul Național de Televiziune prezintă: O noapte furtunoasă de I.L. Caragiale Prima parte (R) 9.25 Cu ochii-n 4 (R) 10.00 TVR Iași 12.00 Mîndră floare-i norocul 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 51% Europa (R) 14.15 Eveniment 15.00 Conviuiri 15.30 Panorama 16.00 Vino să vezi! 16.45 Serial. Pasiuni 17.30 Corect 17.30 Căreul de aur 18.15 Știri 18.25 Istoria fotbalului 19.00 Jurnal 19.45 Curat Caragiale! Parol! 19.50 Film Sub semnul poruncii 21.40 Reflecții rutiere 21.55 Euroatlantica 22.55 Jurnalul de noapte 23.00 Profesioniști 24.00 Vino să vezi! (R) 0.55 Jurnal (R) 1.40 Curat Caragiale! Parol! (R) 1.45 Eveniment 2.30 Reflecții rutiere (R) 2.45 Film Biroul morții 4.15 Euroatlantica (R) 5.15 Căreul de aur (R).

Vineri 12 aprilie

6.00 Jurnalul de dimineață 6.30 Strict necesar 7.15 Serial. Pasiuni (R) 8.00 Film. (R) 9.50 Reflecții rutiere (R) 10.05 TVR Craiova 12.00 Profesioniști (R) 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 Drepturile omului 14.30 Tribuna partidelor parlamentare 15.00 Conviuiri 16.00 Poveste de dragoste 16.45 Serial. Pasiuni 17.30 Corect 17.35 Căreul de aur 18.15 Știri 18.35 România politică 19.00 Jurnal 19.45 Curat Caragiale! Parol! 19.50 Ploaia de stele 21.20 Știrile de sîmbătă asta 21.50 Serial. Amy 22.45 Jurnalul de noapte 23.00 Film. Dincolo de aparențe 1.00 Jurnal (R) 1.40 Curat Caragiale! Parol! (R) 1.45 Drepturile omului (R) 2.45 Ploaia de stele (R) 4.15 Serial Amy (R) 5.05 Căreul de aur (R).

Sîmbătă 13 aprilie

6.00 Ceasul deșteptător 7.00 Desene animate 7.50 Gara lui Ziggy 9.20 Serial. Necazuri de pustoaică 10.10 Auto Club 10.55 O vedetă populară 11.45 Debut 50 plus 12.45 Jurnalul de prânz 13.00 Formula 1. 14.00 Ora G 15.00 Teledicționar 16.00 Fotbal: Sportul Studențesc - Dinamo 18.00 Muzica e viața mea! 19.00 Jurnal 19.30 Agenda Europeană 19.35 Curat Caragiale! Parol! 19.40 Surprize, surprize... 22.10 Jurnalul de noapte 22.25 Telectinemateca Sămînța de tamarin 23.30 Ora G (R) 1.30 Jurnalul de noapte 2.05 Curat Caragiale! Parol! 2.10 Teledicționar (R) 3.10 Fotbal (R) 4.55 Ceasul deșteptător (R).

Duminică 14 aprilie

6.00 Universal credinței 8.15 Desene animate 8.45 Grădinița de duminică 9.30 Viața satului 11.00 Tezaur folcloric 12.00 Conferința de presă 12.55 Jurnalul de prânz 13.00 Bun de tipar! 14.00 Formula 1. 16.00 Spectacolul lumii 16.30 Bravo, Bravissimo! 18.00 Deșteptător și bogat 19.00 Jurnal 19.35 Curat Caragiale! Parol! 19.40 Fotbal Steaua-FC Argeș 21.40 Jurnalul de noapte 21.55 Film Linștea care ucide 23.35 Bravo, Bravissimo! (R) 1.05 Jurnal (R) 1.40 Curat Caragiale! Parol! 1.45 Tezaur folcloric (R) 2.45 Fotbal (R) 4.30 Puncte cardinale (R) 5.00 Deșteptător și bogat (R).

Luni 8 aprilie

6.00 Arca lui Noe (R) 6.35 Serial. Flipper și Lopaka 7.00 Serial. Fete vesele 7.30 Cafeaua de dimineață 8.30 Serial (R). Piatră magică 9.00 Gata cu fumurile! 9.05 Serial (R). Zona crepusculară 9.35 Serial. Tată, am încurcat-o! 10.00 Veni, Video, Vici! 10.15 Splendorile naturii (R) 11.05 Gata cu fumurile! 11.10 Din cele mai frumoase melodii populare (R) 11.30 Serial. Avocați și asociați 12.25 Știri 12.30 Medalion de interpret (R) 13.00 Desene animate 14.15 Toți împreună 15.05 Cronici votive 15.35 Oprirea obligatorie 16.00 Destine 16.25 Răscruți 16.55 Știri 17.00 Serial (R). Tată, am încurcat-o! 17.30 Desene animate 18.00 Gata cu fumurile! 18.05 Serial. În mijlocul furtunii 18.55 Fete 19.00 Paleta 19.30 Serial. Zona crepusculară 20.00 Reforma la bani mărunți 20.30 Telegiurnal 21.00 Puls 2002 21.30 Teatrul TV prezintă: Doctor fără voce 23.05 Documentar 24.00 Minutul 91 (R) 2.00 Telegiurnal (R) 2.30 Serial (R). Fete vesele 2.55 Teatrul TV (R) 4.25 Serial (R). Avocați și asociați 5.15 TVM Mesager.

Marți 9 aprilie

6.00 Serial (R). În mijlocul furtunii 6.50 Diminețile unui bărbat cumințe 7.50 Serial. Fete vesele 8.15 Desene animate (R) 9.05 Gata cu fumurile! 9.15 Serial. Tată, am încurcat-o! 9.40 Lumea lui Chiț-Chiț (R) 10.25 Televiziunea, dragostea mea! (R) 11.25 D'ale lui Mitică (R) 12.25 Știri 12.30 Afaceri la cheie (R) 13.00 Desene animate 14.10 Știri 14.15 Toți împreună 15.00 Tribuna partidelor parlamentare 15.30 Ferma (R) 16.30 E dreptul tău! 16.55 Știri 17.00 Serial (R). Tată, am încurcat-o! 17.30 Desene animate 18.00 Gata cu fumurile! 18.05 Serial. În mijlocul furtunii 19.00 Ventura, zis și Lume 19.45 Alea cu Ghimpi (R) 20.05 Serial. Zona crepusculară 20.30 Telegiurnal 21.00 Film. Cucereala Angliei 22.15 Documentar 22.45 Ventura, zis și Lume (R) 23.30 Paleta (R) 24.00 Cauza și defectul (R) 1.00 Tradiții (R) 1.30 Telegiurnal 2.00 Serial (R). Fete vesele 2.30 Arca apărării (R) 3.00 Diminețile unui bărbat cumințe (R) 4.00 Film (R). Cucereala Angliei 5.15 TVM Mesager.

Miercuri 10 aprilie

6.00 Serial (R). În mijlocul furtunii 6.50 Diminețile unui bărbat cumințe 7.50 Serial. Fete vesele 8.15 Desene animate (R) 9.05 Gata cu fumurile! 9.10 Serial (R). Zona crepusculară 9.35 Serial. Tată, am încurcat-o! 10.00 Prietenii lui Picot (R) 10.45 Camera de gardă (R) 11.20 Bănaș, la crabi! (R) 12.25 Știri 12.30 E dreptul tău! (R) 13.00 Desene animate 14.15 Toți împreună 15.00 Sport plus 16.30 Căldorind prin țară 16.30 Mit și istorie 16.55 Știri 17.00 Serial (R). Tată, am încurcat-o! 17.30 Desene animate (R) 18.00 Gata cu fumurile! 18.05 Serial. În mijlocul furtunii 18.55 Fete 19.00 Documentar 20.00 Serial. Zona crepusculară 20.30 Telegiurnal 21.00 Cinematograful de artă. Vară capnoasă 22.15 Clepsidra cu imagini 22.45 Documentar (R) 23.40 Televiziunea, dragostea mea! (R) 0.40 Arta apărării (R) 1.10 Tradiții (R) 1.25 Telegiurnal 1.40 Destine (R) 2.35 Serial (R). Fete vesele 3.00 Diminețile unui bărbat cumințe (R) 4.00 Cinematograful de artă (R) 5.15 TVM Mesager.

Joi 11 aprilie

6.00 Serial (R). În mijlocul furtunii 6.50 Diminețile unui bărbat cumințe 7.50 Serial. Fete vesele 8.15 Desene animate 9.05 Gata cu fumurile! 9.10 Serial (R). Zona crepusculară 9.35 Serial. Tată, am încurcat-o! 10.00 Răscruți (R) 10.30 Căldorind în onet (R) 11.00 Paradisul de fîngă noi (R) 11.30 Sport plus (R) 12.30 Știri 12.35 Mit și istorie (R) 13.00 Desene animate 14.15 Toți împreună 15.00 Tribuna partidelor parlamentare 15.30 Transilvania insolit 16.30 Afaceri la cheie 16.55 Știri 17.00 Serial (R). Tată, am încurcat-o! 17.30 Desene animate 18.00 Gata cu fumurile! 18.05 Serial. În mijlocul furtunii 19.00 Cauza și defectul 20.00 Serial. Zona crepusculară 21.30 Telegiurnal 21.00 Timpul trecut 21.50 Film. Aproape de suflet 23.30 Sport plus 0.30 Puls 2002 (R) 1.00 Căldorind prin țară (R) 1.30 Telegiurnal (R) 2.00 Serial (R). Fete vesele 2.30 Diminețile unui bărbat cumințe (R) 3.30 Film (R). Aproape de suflet 5.05 Video-clipuri (R) 5.15 TVM Mesager.

Vineri 12 aprilie

6.00 Serial (R). În mijlocul furtunii 6.50 Diminețile unui bărbat cumințe 7.50 Serial. Fete vesele 8.15 Desene animate (R) 9.05 Gata cu fumurile! 9.10 Serial (R). Zona crepusculară 9.35 Serial. Tată, am încurcat-o! 10.00 Căldorind prin țară (R) 10.30 Reforma la bani mărunți (R) 11.00 Destine (R) 11.25 Cauza și defectul (R) 12.25 Știri 12.30 Puls 2002 (R) 13.00 Desene animate 14.15 Televiziunea, dragostea mea! 15.15 Fete 15.20 Video-clipuri 15.30 Camera de gardă 16.00 Primul pas 16.55 Știri 17.00 Serial (R). Tată, am încurcat-o! 17.30 Desene animate (R) 17.55 Fete 18.00 Gata cu fumurile! 18.05 Serial. În mijlocul furtunii 19.00 Conspirații 19.30 Documentar 20.00 Serial. Zona crepusculară 20.30 Telegiurnal 21.00 D'ale lui Mitică 22.00 Film. Angela 23.40 Remix 0.40 Timpul trecut (R) 1.30 Telegiurnal (R) 2.00 Serial (R). Fete vesele 2.30 Diminețile unui bărbat cumințe (R) 3.30 Conspirații (R) 4.00 Veni, Video, Vici! (R) 4.15 D'ale lui Mitică (R) 5.15 TVM Mesager.

Sîmbătă 13 aprilie

6.00 Serial (R). În mijlocul furtunii 6.50 Remix (R) 7.50 Camera de gardă (R) 8.20 Din cele mai frumoase melodii populare 9.40 Reforma la bani mărunți (R) 9.10 Desene animate (R) 10.00 Lumea lui Chiț-Chiț 10.45 Serial. Flipper și Lopaka 11.10 Serial. Piatră magică 11.40 Arta apărării 12.10 Arca lui Noe 12.40 Atlas 13.10 Planeta singuratică 14.00 Știri 14.05 Bărbați, la crabi! 15.25 Fete 15.40 Serial. Andromeda 16.20 Gata cu fumurile! 16.25 Serial. Sabrina, vrăjitoarea adolescentă 16.55 Știri 17.00 Serial. Iubiri celebre ale secolului XX 17.35 Fete 17.40 Serial. Familia și legea 18.30 Serial. Scurte povestiri cinematografice 19.00 Film. Proaste obiceiuri 20.30 Știri 20.35 Serial. Ce nămaipomenit! 21.05 Minutul 91 22.35 Planeta singuratică (R) 23.30 Serial (R). Iubiri celebre ale secolului XX 24.00 Serial. Ce nămaipomenit 1.00 Serial (R). Familia și legea 2.00 Serial (R). În plină acțiune 2.50 Film. Proaste obiceiuri 4.20 Serial (R). Andromeda 5.00 Serial (R). Un bărbat de succes 5.25 TVM Mesager.

Duminică 14 aprilie

6.00 Atlas (R) 6.30 Serial (R). Piatră magică 7.00 Serial (R). Flipper și Lopaka 7.30 Tradiții 8.00 Medalion de interpret 8.30 Ferma 9.30 Cronici votive 10.00 Prietenii lui Piticot 10.45 Serial. Flipper și Lopaka 11.10 Serial. Piatră magică 11.40 Gata cu fumurile! 11.45 Serial. Wishbone 12.15 Paradisul de fîngă noi 12.45 Alea cu Ghimpi 13.05 Splendorile naturii 14.00 Știri 14.05 Serial. Un bărbat de succes 14.30 Chipul uman 15.20 Serial. Andromeda 16.25 Serial. Sabrina, vrăjitoarea adolescentă 17.45 Serial. Familia și legea 18.30 Serial. Scurte povestiri cinematografice 19.00 Film. Proaste obiceiuri 20.30 Știri 20.35 Serial. Ce nămaipomenit! 21.05 Minutul 91 22.35 Planeta singuratică (R) 23.30 Serial (R). Iubiri celebre ale secolului XX 24.00 Serial. Ce nămaipomenit 1.00 Serial (R). Familia și legea 2.00 Serial (R). În plină acțiune 2.50 Film. Proaste obiceiuri 4.20 Serial (R). Andromeda 5.00 Serial (R). Un bărbat de succes 5.25 TVM Mesager.

ÎN LIMBA MATERNĂ emisiune radiofonică în limba română

8 APRILIE, LUNI (redactor: Petru Cîmpian)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 10.50: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.00: Montaj de muzică populară - redactor: Gelu Stan din Timișoara 11.30: Buletin informativ, date meteo 11.40: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.55: Încheiere.

9 APRILIE, MARȚI (redactor: Monica Rocsin)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.40: Evenimente calendaristice 10.45: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.10: „Istoria poporului român” de Neagu Djuvara 11.30: Buletin informativ, date meteo 11.45: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

10 APRILIE, MIERCURI (redactor: Iulia Kaupert)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 10.50: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.40: Sport - rubrica lui Adam Bauer 11.53: Avangarda, „Ecranul nostru” 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

11 APRILIE, JOI (redactor: Adam Bauer)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 11.00: „Cuvinte potrivite” - emisiune dialog de cultivare a limbii române 11.15: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.45: Nota săptămînii de Edda Illyés 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

12 APRILIE, VINERI (redactor: Eva Iova)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 11.50: Revista presei „Foaia românească” 11.55: Avangarda, „Ecranul nostru” 11.00: Magazinul „Lumea femeilor” 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.40: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

13 APRILIE, SÎMBĂȚĂ (redactor: Petru Cîmpian)

14.30: Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40: Programul bisericilor ortodoxe și al adunării baptiste 15.00: Party Time - magazin de muzică ușoară 15.30: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 15.58: Încheiere.

14 APRILIE, DUMINICĂ (redactor: Petru Cîmpian)

14.30: Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40-15.30: Retrospectiva săptămînii (spicuri din interviuri și reportaje difuzate pe parcursul săptămînii) 15.30: Emisiune religioasă ortodoxă 15.55: Încheiere.

(Nu răspundem pentru eventualele modificări în programele radio!)

În fiecare seară, între orele 19.00-19.30 se prezintă emisiunea românească, difuzată pe țară. Sumarul acesteia este compus din actualitățile zilei și reportaje, interviuri din viața comunității noastre, respectiv relații din viața școlilor românești.

Emisiunea de seară, difuzată pe țară, pe lângă frecvențele de 66,29 MHz și 66,14 MHz, poate fi ascultată și pe undele occidentale, pe frecvențele locale ale studiourilor regionale.

Radio Calypso, Budapesta 873 kHz, Radio Debrețin 91,4 MHz, Radio Seghedin 93,1 MHz

Ecranul nostru

10 aprilie 2002 (m1 ora 13.30)

Reluare: 13 aprilie 2002 (m2 ora 10.35)

Programul prevăzut pentru săptămîna viitoare:

Programul în limba română a Televiziunii Maghiare vă călăuzește la expoziția de la Giula a artistului plastic Teodor Botjz sosit de la Cluj și la una dintre primele repetiții ale tinerilor actori amatori ai Liceului Românesc „Nicolae Bălcescu”. Telespectatorii Ecranului nostru vor vedea și un reportaj din arhiva redacției, în cadrul serialului lansat cu ocazia aniversării a 20 de ani de la pornirea programelor românești de televiziune.

Realizator: Ștefan Crăsta

PROGRAMUL TVR TIMISOARA Interval orar 17.00-19.00, pe frecvența TVR2

Luni, 8 aprilie 2002

17.00-17.30 Știri regionale 17.30-18.30 Teleducția 18.30-19.00 Români de lângă noi.

Marți, 9 aprilie 2002

17.00-17.30 Știri regionale 17.30-18.25 Dilemele culturii 18.25-18.40 Manuale alternative (anchetă TV) 18.40-19.00 Banatica (emisiune în limba germană).

Miercuri, 10 aprilie 2002

17.00-17.30 Știri regionale 17.30-18.00 Rural XXI 18.00-18.40 Muzică populară 18.40-19.00 Banatica (emisiune în limba maghiară).

Joi, 11 aprilie 2002

17.00-17.30 Știri regionale 17.30-18.00 Economia încotro? 18.00-18.40 Lege pentru toți 18.40-19.00 Banatica (emisiune în limba sârbă).

Vineri, 12 aprilie 2002

17.00-17.30 Știri regionale 17.30-18.00 Pe fază 18.00-19.00 Dedicții muzicale.

Sâmbătă, 13 aprilie 2002

17.00-17.15 Știri regionale 17.15-17.20 Gratz Informator - revista presei săptămânale 17.20-18.15 În prelungiri (emisiune sportivă) 18.15-18.30 Trasee bănățene: Dognecea (II) 18.30-19.00 Noi @ tvrtimisoara.ro.

Duminică, 14 aprilie 2002

17.00-17.30 Locuri cu povești („Tramvaiele Timișoarei”) 17.30-18.00 Din aproape în aproape 18.00-19.00 Debut 50 plus.

Sponsorul nostru

Emisiunea în limba română

24 de ore din 24
pe 756 kHz

Internet: www.rri.ro
e-mail: ro@rri.ro

Tel./fax: 00401-3142118

UMOR

— Ai fost în Anglia? Cum te-ai descurcat cu limba engleză
— Eu foarte bine. Englezii au avut însă probleme.

Șoferul, conducând cu viteză mașina, se adresează pasagerului:
— Nu vă fie teamă, într-o clipă ajungem la spital.
— De asta sînt sigur, dar n-aș vrea să rămîn acolo mai multe săptămîni.

FM 92,1 MHz STEREO RADIO
VOCEA EVANGHELIEI ORADEA

3700 Oradea Str. Cuza Vodă nr. 85.
Tel. 59-430552, Fax: 59-427372
E-mail: inbox@rve.net

— muzică - știri locale și BBC - emisiuni pentru orice vîrstă
Ascultați RVE non stop și pe Internet la:
<http://www.rve.net>

TRANS WORLD RADIO - ROMÂNIA
(Radio Vocea Evangheliei pentru Europa)
AM 1548 KHz zilnic, ora 21.15-21.45

SW 31 și 49 m - vineri: 18.30-18.45 - sîmbătă: 18.00-18.45 - duminică: 18.30-18.45

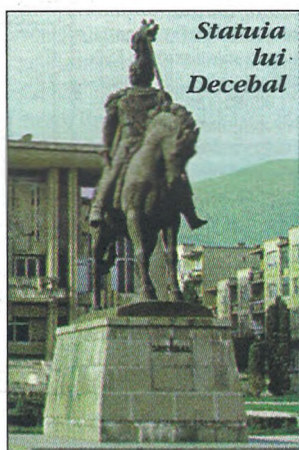
PE URMELE DACILOR

Județul Hunedoara este păstrătorul a peste 400 de obiective – monumente istorice, de artă și Ale naturii – începând cu perioada preistorică și continuând cu epoca dacică, romană, feudală și modernă,

care dovedesc o succesiune continuă de viață pe acest teritoriu. Aici se află cele două capitale ale Daciei și Daciei romane: Sarmizegetusa Regia și Sarmizegetusa Ulpia Traiana.

Sarmizegetusa Regia

Grandioasa capitală a statului dac, ridicată cam la jumătatea secolului I î.d. Hr., cuprindea în aria sa cetatea, zona sacră și așezarea civilă. Referitor la cetatea Sarmizegetusei putem afirma că zidurile ei înconjurau un mamelon cu cota de 1000 m, respectând configurația terenului. După cucerire, romanii reamenajează cetatea, mărindu-i suprafața, nerespectând nici traseul, dar nici tehnica de construcție a zidurilor acesteia. La 100 m est de cetate, pe două

Statuia lui Decebal

terase, se găsește zona sacră, la care duce un drum pavat cu lespezi de calcar care se termină într-o piațetă.

Așezarea civilă, formată

din cartierele de est și de vest, se întindea pe zeci de terase, construind cea mai mare locuire dacică compactă cunoscută. Aici se aflau grupuri de locuințe, ateliere meșteșugărești, depozite, hambare, instalații de captare și distribuire a apei potabile.

Sarmizegetusa Ulpia Traiana

Capitala Daciei romane se ridica odinioară la poalele Munților Retezat, în partea de sud-vest a Țării Hațegului de astăzi. Orașul se afla la aproximativ 8 km depărtare de trecătoarea

care face legătura între Banat și Transilvania și care purta în antichitate numele de *Tapae*, astăzi Porțile de Fier ale Transilvaniei.

Nu se cunoaște cu exactitate data întemeierii capitalei. O inscripție descoperită la începutul secolului al XVI-lea, în hotarul satului Grădiște – Sarmizegetusa consemna:

„Din porunca împăratului Cesar Nerva Traianus Augustus, fiul divinului Nerva, a fost întemeiată Colonia Dacia prin Decimus Terentius Scaurianus, guvernatorul său.”

Numele guvernatorului provinciei arată că întemeierea noului oraș a avut loc în primii ani după cucerirea Daciei (după unele păreri 106–107, după altele între 108–110).

Întemeierea coloniei a fost marcată și prin bătărea unei monede (*sestertius*) emisă de Roma, din

apărată fiind de castelele *Tibiscum* (azi Jupa), *Volslova*, *Micia* (Vețel) și Bumbesti.

Prin Ulpia Traiana trecea drumul imperial care venea de la Dunăre și făcea legătura cu extremul nord al provinciei, la *Porolissum* (Moigrad).

Orașul antic închidea o suprafață înconjurată de ziduri de aproximativ 32 ha.

În inima orașului se intersectau cele două drumuri principale (*cardo maximus* orientat nord-sud și *decumanus maximus* orientat est-vest), la întretăierea acestora aflându-se principala construcție publică – *Forul*. Orașul nu se restrângea însă la teritoriul înconjurat de ziduri. Dincolo de ziduri, pe o mare întindere, erau situate casele (*villae*), ateliere meșteșugărești (cărămidari, sticlari, ...), temple

Forul

Zona sacră

ordinul Senatului, dedicată „celui mai bun princip” – împăratului Traian.

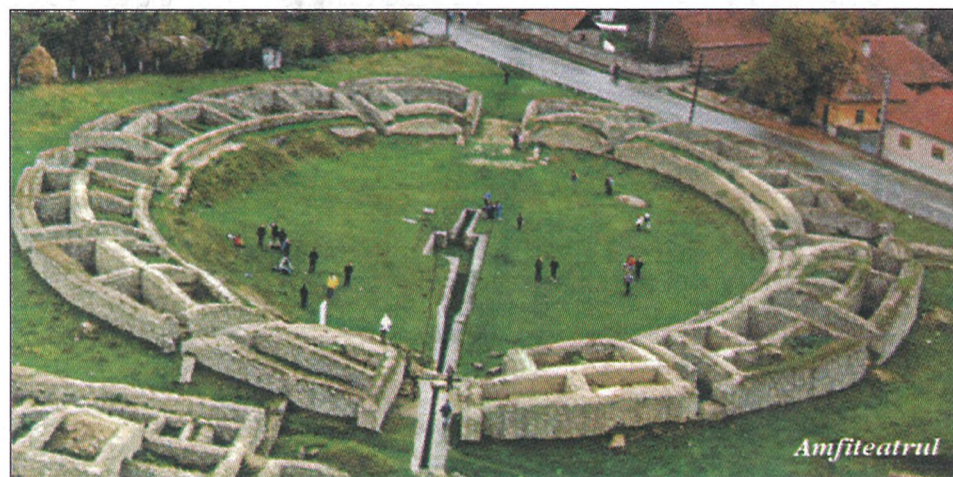
Alegerea de către împăratul Traian a locului pentru orașul care-i va purta numele nu a fost întâmplătoare. Prin așezarea sa, metropola provinciei se bucura de anumite avantaje strategice și economice. Munții Retezat la sud și Munții Poiana Ruscăi la nord constituiau bariere naturale greu de străbătut pentru eventualii atacatori.

Capitala al cărei *territorium* se întindea de la *Tibiscum* la *Micia* până la intrarea Jiului în defileu, se putea dezvolta în liniște,

și alte construcții publice sau private. Tot în afara zidurilor se găseau și cimitirele orașului (*sepulcra*) identificate atât la est, cât și la vest de incintă. Populația lui se putea ridica la 25.000–30.000 de oameni.

Prin strădania arheologilor au fost scoase la lumină construcțiile și amenajările de odinioară ale *Ulpiei Traiane*, precum și numeroase obiecte de uz curent ce sînt adăpostite de muzeul din imediata vecinătate a sitului.

Extras din „Valori ale patrimoniului hunedorean”, Deva, 2000, de Adriana și Eugen Pescaru

Amfiteatrul

FOAIA
românească
5 APRILIE 2002
www.foaia.hu

Săptăminal al românilor din Ungaria. Editat de Editura de presă și cărți „NOI”. Director: Eva Iova. Colectiv redacțional: Edda Illyés, Rita Ruja. Tehnoredactare computerizată: Kovács Sándor. Editura și redacția: 5700 Giula, str. Dózsa Gy. nr. 8., Pf. 95. Telefon: (66) 463-152, 361-789 Fax: (66) 463-152, E-mail: foaia@matavnet.hu, foaia@freemail.hu Editor responsabil: Dr. Ioan Ciotea, președinte, Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria, 5700 Giula, str. Dózsa Gy. nr. 8. Tiparul: Mozi Nyomda Bt. 5600 Békéscsaba, Luther u. 5/B Director: Garai György. Index: 25291. ISSN 1418-8341. Abonamente la Foaia românească în județele Bács-Kiskun, Bihor și Csongrad se efectuează la oficiile poștale, iar în celelalte județe la adresa redacției atât personal, cât și prin cec poștal. Abonamentele în anul 2002: 3 luni 780 forinți; 6 luni 1560 forinți; 1 an 3120 forinți. A hetilap megjelenését a „Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségért” Közalapítvány biztosítja. A megjelenését a „Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségért” Közalapítvány biztosítja. A megjelenését a „Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségért” Közalapítvány biztosítja. A megjelenését a „Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségért” Közalapítvány biztosítja.